

श्रोत: नागरीक, २०७५/०९/१५

‘जलविद्युत आयोजनाको ठेक्का लिएर काम नगर्नेको लाइसेन्स खारेज’

उर्जामन्त्री वर्षमान पुनले तीन करोड नेपालीलाई जलविद्युतको सेयरको हकदार बनाइने बताएका छन्। रसुवामा निर्माणाधिन विभिन्न जलविद्युत आयोजनाको निरीक्षण पश्चात स्फ्रुबेसीमा शनिबार आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा मन्त्री पुनले हरेक नेपाली नागरिकलाई जलविद्युतको सेयरको हकदार बनाउन आगामी वर्षको बजेटमा नीतिगत व्यवस्था गरिन लागिएको बताए।

‘आगामी आवको बजेटबाट हिमाल, पहाड, तराई सबै क्षेत्रका जनता जलविद्युतको सेयर रहने गरी नीतिगत व्यवस्था गरिने छ,’ मन्त्री पुनले भने। संघीय, प्रदेश र स्थानीय सरकार मिलेर जलविद्युतमा लगानी गर्न तयार रहेको उल्लेख गर्दै पुनले निर्माणमा सहयोग गर्न स्थानीय राजनीतिक दल एवं आम जनतालाई आग्रह गरे।

मन्त्री पुनले निर्माणाधिन विद्युत आयोजना समयमै सम्पन्न गर्न निर्देशन समेत दिए। आयोजना निर्माणको जिम्मा पाएका स्वदेशी तथा विदेशी ठेकेदार कम्पनीलाई समयमै काम सक्न निर्देशन दिँदै पुनले लाइसेन्स ओगटेर एवं पीपीए गरेर काम नगर्ने नगर्नेलाई कारबाही गर्ने चेतावनी दिए। ‘लाइसेन्स मात्र होल्ड गरेर बस्ने, काम नगर्ने प्रवृत्तिलाई गम्भीर रूपमा लिएका छौं,’ उनले भने, ‘पीपीए गरेर काम नगर्नेको लाइसेन्स खारेज गर्छौं।’

उनले नीतिगत रूपमै व्यवस्था गरेर ट्रान्समिसन लाइन निर्माण गरिने बताए। पुनले गल्छी-रसुवागढीसम्म सडकको स्तरोन्नतीका लागि सम्बन्धीत मन्त्रालयलाई झकझकाउने र अध्यागमनका लागि भौतिक पूर्वाधार निर्माणका लागि सम्वद्ध मन्त्रालयलाई आग्रह गर्ने प्रतिवद्धता जनाए।

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७५/०९/१६

निर्माणाधीन आयोजना समयमै सक्न ऊर्जाको पहल

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र सहायक कम्पनीले निर्माण गरिरहेका आयोजना समयमै सक्न ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले विशेष पहल गरेको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुन, सचिव अनुपकुमार उपाध्याय, प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ र सम्बन्धित आयोजनाका प्रमुखसहितको टोलीले संयुक्त रूपमा माथिल्लो त्रिशूली श्री ए, रसुवागढी र सान्जेन जलविद्युत् आयोजनाको स्थलगत निरीक्षण तथा अनुगमन गरेको छ ।

ऊर्जामा आत्मनिर्भर बनाउन र पेट्रोलियम पदार्थको आयात कम गर्दै जाने लक्ष्यका साथ मन्त्रालयले निर्माणाधीन आयोजनालाई तोकिएको समयमा पूरा गर्न विशेष पहल गरेको हो । भूकम्प र भारतको अघोषित नाकाबन्दीका कारण निर्माणमा ढिलाइ भएका आयोजनालाई समयमै सक्दामात्रै भारतबाट आयात भइरहेको विद्युत् ल्याउनु नपर्ने र आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकास गर्न सहयोग पुग्ने लक्ष्यका साथ उच्च सरकारी अधिकारीले स्थलगत अनुगमन तथा निरीक्षण कार्यलाई तीव्र पारेका हुन् ।

उच्च सरकारी टोलीले शुक्रबार माथिल्लो त्रिशूली श्री ए आयोजनाको स्थलगत निरीक्षण गरेको थियो । आयोजनाको हाल ७० प्रतिशतभन्दा बढी भौतिक निर्माण सकिएको छ । तर आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्नका लागि निर्माण गरिराखिएको प्रसारण लाइन निर्माणको काम भने प्रभावकारी रूपमा अगाडि बढ्न सकेको छैन । नुवाकोटमा केही सामुदायिक वनमा जग्गा प्राप्तिको विषयमा सहमति हुन नसक्दा समस्या भएको छ ।

लामो समय भूकम्पका कारण आयोजना निर्माणमा समस्या आएको थियो । आयोजनालाई आगामी एक वर्षभित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको भए पनि प्रसारण लाइन निर्माणमा देखिएको समस्याका कारण जटिलता कायम रहेको पाइएको छ । आयोजनाका प्रमुख फणीन्द्रराज जोशीका अनुसार आयोजना निर्माण प्रक्रियाले गति लिएको र तोकिएको समयमा नै निर्माण सम्पन्न गराउन आफूहरू तयार रहेको बताएका थिए ।

कुल ६० मेगावाट क्षमताको सो आयोजना प्राधिकरणको लगानीमा निर्माण भइरहेको आयोजना हो । नुवाकोटमा निर्माणाधीन यो आयोजनाले १४२ वटा टावरको निर्माण गर्नुपर्छ, जसमध्ये ७० वटा टावर निर्माण भएका छन् । ती टावरसहित ११० वटा टावरको फाउन्डेसनको काम पनि सकिएको छ । साथै थप १० वटा टावरमा अहिले फाउन्डेसनको काम भइरहेको छ । सरकारले निर्धारण गरेको मुआब्जामा स्थानीयले चित्त बुझाएका छैनन् । २०७० सालमै सरकारले उक्त क्षेत्रको मुआब्जाको टुंगो लगाएको भए पनि स्थानीयवासीले अहिलेसम्म रकम बुझ्न नमानेका कारण समस्या थपिएको छ ।

‘स्थानीय शान्तिबजारदेखि त्रिशूली श्री बी हबसम्मको भागमा १३२ केभीका ६ वटा टावर निर्माण गर्नुपर्छ तर स्थानीयवासीको विरोधका कारण फाउन्डेसनको कामसमेत सुरु गर्न सकिएको छैन,’ आयोजना प्रमुख जोशीले भने । यस्तै चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीको सहायक कम्पनी रसुवागढी हाइड्रो पावर कम्पनीले निर्माण गरिरहेको रसुवागढी जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण कार्य ६० प्रतिशत सकिएको छ ।

आयोजना सन् २०१९ को डिसेम्बरमा सक्ने लक्ष्य राखिएको छ । तर आयोजनास्थलदेखि चिलिमे हबसम्म निर्माण गर्नुपर्ने प्रसारण लाइन र चिलिमे हबदेखि त्रिशूली श्री बीसम्म निर्माण गर्नुपर्ने प्रसारण लाइन निर्माणको काम अगाडि

बढ्न सकेको छैन । कुल १११ मेगावाट क्षमताको सो आयोजनाले केही समय पहिले मात्रै सीमित साधारण सेयरसमेत निष्काशन गरिसकेको छ ।

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७५/०९/१६

“नेपालमा जलविद्युत्को अध्ययन र अनुसन्धान नै कमजोर छ”

कृष्णकान्त पन्थी

प्राडा, नर्वेजियन युनिभर्सिटी अफ साइन्स एन्ड टेक्नोलोजी

नेपालमा भइरहेका ऊर्जा विकासका कुराहरू अध्ययन अनुसन्धानमा आधारित देखिँदैनन् । राज्यका उच्च तहमा बसेका कर्मचारी, राजनीतिक नेतृत्वदेखि देशको शासन प्रशासन सञ्चालन गर्ने प्रधानमन्त्री र मन्त्रीहरूले जहिले पनि ऊर्जा विकासका कुराहरू गर्ने गरेको सुनिन्छ। तर, कति हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुने हो भन्ने तथ्य र तथ्याङ्कको बारेमा जिम्मेवारी पदमा बसेकाहरू खासै जानकार हुँदैनन् । वर्षौंदेखि निमार्णाधीन अवस्थामा रहेका त्यस्ता जलविद्युत् आयोजनाहरू सञ्चालनमा ल्याउनका लागि एकदमै ठूलो कोसिस गर्नुपरेको छ।

जलविद्युत् आयोजनाहरू विभिन्न समस्याका कारणले गर्दा समयभित्र नै निर्माण हुँदैनन्। समस्या पहिचान गरेर त्यसको दीर्घकालीन समाधान खोज्ने विषयमा नीति निर्माण तहमा रहेकाहरूको पर्याप्त ध्यान जान सकेको छैन। विश्वमै जलस्रोतको धनी देश भनेर नेपाललाई चिनिने गरेको छ। जलस्रोतमार्फत नेपालले धेरै विकास गर्नसक्ने भएपनि अहिलेसम्म सही सदुपयोग गर्न सकिरहेको अवस्था छैन। जुन मात्रामा हामीले जलविद्युत् उत्पादन गर्नुपर्दथ्यो त्यो हुन सकिरहेको छैन।

नेपालमा नारा र भाषणको विषयले मात्र जलविद्युत्को विकास गर्ने कुरा धेरै वर्षदेखि प्राथमिकता पाउँदै आएको छ। तर, नेपालले अहिले पनि भारतसँग विद्युत् आपूर्ति गरिरहनुपरेको छ। योजनाबद्धरूपमा जलविद्युत्को विकास हुन सकिरहेको छैन। सञ्चालन भइरहेका योजनाहरू पनि प्रभावकारीरूपमा अगाडि बढ्न सकेका छैनन्। अर्कातिर जलविद्युत् आयोजना निर्माण गर्न लाइसेन्स लिने र समयमा नै निर्माण नगर्ने प्रचलन कायमै रहेको छ। यसै विषयमा केन्द्रित रहेर नर्वेजियन युनिभर्सिटी अफ साइन्स एन्ड टेक्नोलोजीका प्राध्यापक डा. कृष्णकान्त पन्थीसँग नेपाल समाचारपत्रले गरेको कुराकानी:

नेपालमा विद्युत्को सम्भावना राम्रो रहेपनि अपेक्षाकृतरूपमा विकास हुन सकिरहेको छैन नि किन होला ?
कुनै पनि काम गर्दा स्पष्ट नीति र योजना चाहिन्छ। काम गर्दा वा योजना अगाडि सार्दा त्यसको बारेमा पर्याप्त अनुसन्धान र अध्ययन गर्नुपर्छ। तर नेपालमा अध्ययन अनुसन्धानभन्दा पनि सस्तो लोकप्रियताको लागि बढी भाषण गर्ने प्रवृत्ति रहेको छ। एउटा लहरको भरमा प्रधानमन्त्री, मन्त्री र कर्मचारीले समेत बोल्ने प्रचलन छ। हामी विश्वमै जलस्रोतको दोस्रो धनी देश भएर पनि जलस्रोतलाई जसरी हामीले ऊर्जाको विकासमा प्रयोग गर्न सक्थ्यौं त्यसरी प्रयोग गर्न सकिरहेका छैनौं। हामीले जुन मात्रामा विद्युत् उत्पादन गर्न सक्थ्यौं त्यो गर्न सकिरहेका छैनौं। यसका लागि हुनुपर्नेजति योजनाहरू बन्न र अनुसन्धान हुन सकेका छैनन्।

साना केही परियोजनालाई लाइसेन्स खारेजीसम्मको चेतावनी दिएर काम गर्न दबाव दिएकोजस्तो गरिए पनि ठूलाठूला आयोजनाहरू अझै लाइसेन्स झोलामा नै हालेर बसेका छन्। कहिले भारतलाई दिएको छ त

कहिले चीनलाई। यस्ता खालका परियोजनाहरूमा राज्यले ध्यान दिन सकेको छैन। साना-साना झोलामा खोला बोकेका नामका परियोजनाहरू रद्द गराउनका लागि तत्कालीन ऊर्जामन्त्री गोकर्ण विष्ट आएपछि त्यो खालको अभियान निष्कर्षमा पुगे पनि आजका दिनसम्म ठूला आयोजनाहरूमा राज्यले ध्यान दिन सकेको छैन।

नेपाल जलस्रोतमा विश्वमै दोस्रो धनी देशमा पर्छ भनेर हामी दाबी गर्ने गर्छौं। जलविद्युत्बाटै देशले आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने योजना पनि बनाएको छ। अझ पछिल्लो समय त जलविद्युत् आयोजनाको सेयर लिनका लागि पनि तछामछाड हुने गरेको छ। यसरी उत्साहित जनताका माझमा उत्पादन गर्ने कुरा पनि चलिरहेका छन्। यसरी उत्पादनको कुरा गर्दै गर्दा कति अनुसन्धानमा आधारित कुराहरू भइराखेका छन्? अब जनताको जीवनस्तरलाई नियालेर हेर्ने हो भने जुन हाइड्रोपावरमा लगानी गर्ने इच्छा छ, त्यो एकदमै राम्रो हो। किनकी हाम्रो आफ्नै घरेलु स्रोतशक्तिबाट जति धेरै विद्युत् उत्पादन गर्न सकिन्छ त्यति नै धेरै फाइदा हुने पक्का छ। किनकि नेपालीले आफैले लगानी गरेको ठाउँमा आफैले काम गर्छ। यसो गर्दा विदेशबाट हामीले जनशक्ति मगाउनु पर्दैन। यसले गर्दा जनताले लगानी गर्नु धेरै नै राम्रो हो। तर, जनताको लगानीलाई कसरी सुरक्षित गर्ने भन्ने कुरा भने मुख्य हो। जलविद्युत् आयोजना कठिन योजना हो। यसमा विभिन्न संरचनाहरूको निर्माण गर्नुपर्ने हुनाले यसमा धेरै नै ठूलो प्रयास गर्नुपर्छ। यसमा अनुशासनको पनि महत्त्व हुन्छ। त्यसैले अनुशासित र राम्रो डिजाइन गरेर बनाइयो भने बल्ल जनताको लगानी सुरक्षित हुने हो। त्यतातिर राज्यको ध्यान अलिकति कम भएको हो कि जस्तो मलाई लाग्छ।

हाम्रा जलविद्युत् आयोजनालाई सरसर्ती विश्लेषण गर्दा यहाँले भन्नुभएको जस्तो अवस्थामा पाउनुहुन्छ?
नेपालमा आयोजनाको निर्माण गर्दा सबैभन्दा ठूलो समस्या भनेको कसरी तिनलाई समयमा सम्पन्न गर्ने र कसरी गुणस्तरयुक्त काम गर्ने भन्ने हुन्छ। जब यो कुरा हुन्छ, पछि आएर जेनेरेसन अवधिमा साना आयोजना मर्मत गर्ने कार्य भइरहेको हुन्छ। यो जहाँ पनि हुन्छ। नेपालको कुरा गर्दा नदीनालाहरूमा वर्षाको समयमा धेरै ग्रेन आउने र टर्वाइनहरू बिर्गाने खालको पनि हुन्छ। त्यसैले यसको मर्मत गर्नु स्वभाविक हो। तर, त्यसलाई कसरी कम गर्ने, कसरी राम्रो डिजाइन गर्ने र कसरी हाम्रा नदीनालामा स्थानीय विशेषज्ञता विकास गर्ने भन्ने विषय प्रमुख हो। हाम्रा नदीनाला धेरै वेगमा बग्छन्। यस्ता नदीनाला संसारका कुनै पनि मुलुकमा देख्न पाइँदैन। ४ महिना धेरै ठूला हुन्छन् अरु बेला धेरै साना हुन्छन्। त्यही ४ महिनाको अवधिमा हाम्रा आयोजना कसरी सुरक्षित किसिमले सञ्चालन गर्ने भन्ने योजना बनाउनु निकै महत्त्वपूर्ण हुन्छ।

धेरैजसो जलविद्युत् आयोजना सुरुङ्ग खनेर विकास गरिएको छ। तपाईं त नर्वेमा बसेर पढाउनुहुन्छ। त्यहाँ र नेपालको सुरुङ्ग खन्ने प्रविधिमा के फरक छ?

अहिलेको विश्व धेरै नै सजिलो प्रविधिमा धकेलिएको छ। तर, सुरुङ्ग बनाउँदा एकदमै अनुशासित कार्यबलको आवश्यकता पर्छ र त्यस अनुशासित कार्यलाई बाहिरबाट अनुशासित कार्यव्यवस्थापन चाहिन्छ। यसो गर्नेबित्तिकै नेपालीहरूले सुरुङ्ग बनाउन सक्दैनन् भन्ने कुरा मैले मान्दिन। त्यसैले सुरुङ्ग

बनाउन त्यति कठिन छैन । तर, सुरुङ कहाँ राख्ने कुन ठाउँमा राख्ने भन्ने कुराको अध्ययन भने निकै नै महत्त्वपूर्ण हुन्छ।

जस्तो सुरुङ इन्जिनियरकै कुरा गर्दा हालसम्म नेपालमा जनशक्ति कति उत्पादन हुन सकेको छ। पर्याप्त छ ?

हो, यसमा भने नेपालमा ठूलो समस्या छ। नेपालमा अहिलेसम्म सुरुङ विद्यासम्बन्धी कुनै पनि उच्च शिक्षा छैन। जति पनि छन् यहाँबाट विदेशमा गएर सिकेर आउने हो। त्यो पनि सुरुङतिर त्यति धेरै फोकस हुँदैन। किनभने सुरुङ विद्या भनेको विज्ञान, सिभिल इन्जिनियरिङ र ज्योलोजीको मिश्रण हो। त्यसैले यसलाई मिलाएर कसरी राम्रो आयोजना निर्माण हुन सक्छ भन्ने कुरा नेपालको लागि निकै नै कठिन कुरा हो।

जस्तो हाम्रो पछिल्लो पटकको कुरा गर्दा विगतमा जस्तो राजनीतिक अस्थिरता भयो। राजनीतिक स्थायित्व नहुँदा धेरै समस्या भयो । त्यसैले काम गर्न सकेन भन्ने बहाना पनि अब करिब अन्त्य भएको छ। किनकि अहिले शक्तिशाली सरकार बनेको छ।

सरकारले ऊर्जाको विकासबाट देशको समृद्धिको कुरा गर्दा हाम्रै मुलुकका विश्वविद्यालयमा यस्ता विषयको अध्ययन गराएर हामीले जनशक्ति उत्पादन गर्न सकिन्छ भन्ने सम्भावना कतिको देख्नुहुन्छ ?

त्यो प्रशस्त सम्भावना छ। तर, राजनीतिक नेतृत्वबाट नै अनुशासन चाहिन्छ। नियम कानुन सबैभन्दा पहिला राजनेताहरूले पालना गर्नुपर्छ। त्यसपछि जनताहरू पनि अनुशासित र इमानदार हुनुपर्छ। त्यस्तो भएपछि मात्र बल्ल सिस्टम आफैँ विकसित हुँदै जान्छ। अहिले नेपालमा धेरै इन्जिनियरिङ कलेज छन्। तर, त्यहाँ अनुशासन भने कायम राख्न निकै कठिन हुने गर्छ। यस्तै नेपालको जुन किसिमको बोट छ, भौगोलिक अवस्था छ, त्यसलाई ध्यानमा राखेर त्यसैलाई उपयुक्त हुने किसिमको प्रविधि निर्माण गर्नुपर्छ। विदेशी प्रविधि ल्याएर ठक्क राखेर हुँदैन।

जस्तो यो अनुसन्धानको कुरा गर्दा गर्दा हाम्रो मुलुकमा जति पनि अनुसन्धान भइरहेका छन् त्यो सबै दाताले दिएको रकमले मात्रै रिसर्च गर्ने गरेका छौं। तर, हामी आफैँले लगानी गरेर अध्ययन अनुसन्धान गर्ने काम हुन सकेको छैन?

छैन, राज्यले चाहिँ रिसर्च काउन्सिल जस्तै नेपाल रिसर्च काउन्सिल एउटा संस्था बनाएर त्यसमार्फत विभिन्न विश्वविद्यालयहरूमा कुन क्षेत्रमा रिसर्च गर्ने हो र त्यसले दिने फाइदा के हो भन्ने कुरामा केन्द्रित हुनुपर्छ। विद्यार्थीहरूले पनि त्यसै खालका कामहरू गर्न सक्छन्।

हाम्रो विश्वविद्यालयका जुन विषयमा जसरी रिसर्च हुनुपर्ने थियो त्यसरी हुन सकेको छैन। तपाईंहरूजस्तै विश्वविद्यालयका प्राध्यापक पनि यहाँ हुनुहुन्छ। उहाँहरूले रिसर्च गराएर काम गर्ने नसक्ने त हैन होला। प्राध्यापकहरूले शुरुआत गर्नुपर्ने हो कि हाम्रो देशको चरम राजनीतिक प्रभाव पनि विश्वविद्यालयमा परेको हो?

मुख्य समस्या भनेकै राजनीति हो। राजनीतिबाटै सुशासन आउँछ। विकृति पनि आउँछ। जब राजनीतिबाट सुशासन आउँदैन अरूलाई अनुशासनमा राख्न सम्भव हुँदैन। त्यसैले विश्वविद्यालयमा

यसको प्रभाव विशाल छ। गएको ४०-५० वर्ष देश राजनीतिक अस्थिरतामा फसेको थियो। त्यसैले योभन्दा अगाडि के भयो भन्ने कुरा हामीले बिर्सिनुपर्छ।

हामी अधिकार प्राप्तिका लागि लडिरहेको अवस्था थियो। तर, अब हामी त्यो स्थितिबाट बाहिरसकेका छौं। त्यसैले अब बाहिर निस्किएपछि हामीले ठन्डा दिमागले सोच्नुपर्छ। हाम्रो देशमा को बस्ने, कस्तो विकास गर्ने भन्ने सोच्नुपर्छ। त्यसरी माथिबाट सोचदै आयो भनेमात्रै बल्ल विकास हुन सक्छ।

तपाईंले नर्वे र यहाँका विश्वविद्यालयमा के फरक पाउनुभयो ?

जस्तै म नर्वेजियन युनिभर्सिटी टेक्नोलोजीमा विद्यार्थी छु” । मलाई मेरो रिसर्चको चाहनाको विषय के हो भन्ने थाहा पनि छ। मैले मेरो चाहना अनुरूपका रिसर्च प्रपोजलहरू बनाउँछु। त्यसपछि नर्वेजियन सरकारसँग, काउन्सिलहरूसँग सहकार्य गरेर प्रपोजल पठाउने गर्छु। त्यो प्रपोजल उनीहरूलाई मनपऱ्यो भने मैले मागेको पैसा विश्वविद्यालयलाई दिन्छु। त्यसपछि त्यो रकम कसरी खर्च गर्ने भन्ने विषयमा म र मेरो क्याम्पसको व्यवस्थापक बसेर सल्लाह गर्छौं। तर, नेपालको कुरा गर्दा यहाँ त्यस्तो किसिमको केही छैन। नेपालका उद्योगहरूले खासै लगानी गरेको देखिँदैन। हामीले नेपालमा अझैपनि विकसित उद्योगहरू सञ्चालन गर्न सकेका छैनौं र उद्योग-उद्योगहरूबीच स्वच्छ प्रतिस्पर्धा नै हुन सकेको छैन। **हामीकहाँ फिटिकै रिसर्च काउन्सिल हुँदै नभएको हो कि भएकाहरूले काम गर्न तदारुकता नदेखाएका हुन्?**

हैन, छुन्। नेपाल विज्ञान प्रतिष्ठान छ। त्यहाँ सानातिना काम त हुन्छन्। तर, तिनीहरूलाई राज्यले बचाउने र जुन किसिमको अधिकार दिनुपर्ने हो त्यो पटकै छैन। यो एकदम सानो स्केलको छ र त्यसमा पनि राजनीतिक चलखेल हुने गरेको छ। तर पनि साना कामहरू त भइरहेका छन्।

रिसर्च खर्चिलो हुने भएर कठिन हुने गरेको हो कि, हाम्रो मस्तिष्कमा नै समस्या हो?

हामीहरू अहिलेसम्म विदेशीहरूले जस्तो आफ्नो प्रविधि बनाउनुपर्छ भन्नेतिर लागेकै छैनौं। हाम्रो देशको भूगोल नै अरु देशहरूसँग मिल्दैन। त्यसैले हामीले आफ्नै प्रविधि निर्माणतर्फ अगाडि बढ्नुपर्छ भन्ने सोचाइ आएकै छैन।

भनेपछि तपाईंले भनेजस्तै जति धेरै रिसर्च भएर काम हुनुपर्ने हो त्यो अहिलेसम्म भएकै छैन?

त्यस्तो पनि नभनौं। भएको त छ। तर, जति हुनुपर्ने हो त्यो चाहिँ भएको छैन। यसमा विद्यालयका शिक्षकहरूको पनि संलग्नता हुनुपर्छ। राज्यले प्राध्यापकहरूलाई पनि उचित तालिम दिई प्रोत्साहित गर्नुपर्छ।

हामी नेपाली जति पनि काबिल छौं, त्यस्ता खालका युवा विदेशी श्रमबजारमा बिकछौं। तर, नेपालमै जन्मेका त्यस्ता काबिल व्यक्तिलाई स्वदेशमा ल्याएर काम गराउने हो भने त हाम्रो देशले लाभ प्राप्त गर्न सक्थ्यो होला नि?

अब विदेशमा गएर त्यहाँ घुलमिल भइसकेपछि यहाँ आउन त मन लाग्छ, तर त्यहाँको जुन ज्ञान छ, यहाँ कसरी ल्याउन सकिन्छ भन्ने कुरा नै महत्त्वपूर्ण हुन्छ। किनभने यहाँका क्याम्पसहरूलाई विश्व बजारमा

कसरी समावेश गराउने, रिसर्चको ढाँचा कस्तो बनाउने भन्ने कुराको लागि हामी नेपाली विदेशमा छरिएर राम्रो ज्ञान प्राप्त गर्ने कुरा राज्यको लागि राम्रो हो। त्यसलाई हामीले सकारात्मकरूपमा हेर्नुपर्छ।

नर्वेमा हुनुहुन्छ, फेरि नेपाल आएर काम गर्ने सोच छ कि?

विश्वविद्यालयको प्राध्यापक भएर काम गरिरहेको छु। नेपाली विद्यार्थी पनि त्यहाँ अध्ययन गर्न जानुहुन्छ। मैले उहाँहरूलाई पनि पढाउँछु। अरु देशका साथी पनि हुनुहुन्छ। मैले केही रिसर्च पनि गरेको छु, जुन यहाँका आयोजनालाई पनि सहयोग मिल्दोस्। दूरी टाढा भए पनि नेपाल फर्केर काम गर्ने सम्भावना छ।

प्रस्तुति: **मनोज रेग्मी**

श्रोत: कारोबार, २०७५/०९/१६

पञ्चेश्वरबारे नेपालको अडान कायम

पञ्चेश्वर बहुउद्देश्यीय परियोजनाको निर्माणका लागि गठित पञ्चेश्वर विकास प्राधिकरणको नियामक निकाय (गभर्निङ बडी) को यस पटक काठमाडौँमा बसेको बैठकले पनि परियोजनाको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन (डीपीआर) बारे ठोस निर्णय लिन सकेन । झण्डै २३ वर्षअघि भारतसँग महाकाली सम्झौता गर्दा छ महिनाभित्र विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन निर्माण गरिने प्रावधान राखिए पनि अहिलेसम्म सो विषय टुङ्गो लाग्न सकेको छैन । नेपालको लामो प्रयास पछि पञ्चेश्वर विकास प्राधिकरण गठन गर्न भारत सहमत भएको थियो । तीन वर्षअघि गठन भएको प्राधिकरण कार्यकारी समितिको समयावधि पनि केही दिनमै समाप्त हुँदैछ । प्राधिकरणमा दुवै देशले पालैपालो नेतृत्व गर्ने भएकाले पहिलो पटक प्राधिकरणको प्रमुख कार्यकारी अधिकृतमा नेपालको प्रतिनिधिको समयावधि सकिँदैछ भने आगामी कार्यकालका लागि भारतले प्राधिकरणमा नेतृत्व गर्नेछ ।

बैठक सम्पन्न भएपछि प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत महेन्द्रमान गुरुडले भन्नुभयो, यो पटकको बैठकमा पनि डीपीआरबारे खासै छलफल हुन सकेन तर डीपीआरलाई अध्ययन गरी आवश्यक सल्लाह सुझाव दिन गठित विज्ञ समूहको म्याद थप गर्ने निर्णय भएको छ ।

सो विज्ञ टोलीको नेतृत्व नेपालका तर्फबाट जल तथा ऊर्जा आयोगका सचिवले गर्ने र भारतका तर्फबाट केन्द्रीय जल आयोगका अध्यक्षले गर्ने प्रावधान रहेको छ । सन् २०१७ को नोभेम्बरमा विज्ञ टोलीको म्याद समाप्त भएको थियो । प्रमुख कार्यकारी अधिकृत गुरुडका अनुसार सो विज्ञ टोलीको म्याद सन् २०१८ को सेप्टेम्बरसम्म थपिएको छ । भारतीय कम्पनी वापकोसले निर्माण गरेको डीपीआरमा महाकाली नदीमा पानीको बाँडफाँड लगायतका विषयमा नेपालले असहमति जनाउँदैआएको छ । सो डीपीआरलाई मान्नुपर्ने भारतीय पक्षले दबाब दिए पनि नेपाली पक्षले भने महाकाली साझा नदी भएकाले पानी पनि साझा नदीको हिसाबले उपयोग गर्न पाउनुपर्ने लगायतका कुरामा अडान लिँदैआएको छ । सन् २०१६ को मार्चमा सो कम्पनीले डीपीआरको मस्यौदा बुझाएको थियो ।

त्यसैगरी बैठकले प्राधिकरणको ३६ करोड रुपियाँ वार्षिक बजेट पनि पारित गरेको छ । बैठकले प्रशासनिक खर्चमा प्राधिकरणले धेरै खर्च गरेको कुरालाई नियन्त्रण गरेको छ । बैठकले अनावश्यक खर्च नगर्न पनि प्राधिकरण कार्यकारी समितिलाई निर्देशन दिएको प्रमुख कार्यकारी अधिकृत गुरुडले बताउनुभयो । भारतले पञ्चेश्वर विकासको मुद्दालाई खासै महत्त्व नदिएकोमा नेपाली पक्षले असन्तुष्टि व्यक्त गरेको छ । वर्षको कम्तीमा दुई पटक बैठक बस्नुपर्ने प्रावधान रहे पनि भारतीय पक्षले भने पञ्चेश्वर विकास प्राधिकरणका बैठकलाई टार्दैआएको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०९/१६

फेरि थपियो पञ्चेश्वर 'डीपीआर'को म्याद

भीम गौतम

बहुचर्चित पञ्चेश्वर बहुउद्देश्यीय आयोजनाको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) तयारीका लागि परामर्शदाताको फेरि म्याद थपिएको छ । बिहीबार बसेको पञ्चेश्वर विकास प्राधिकरणको कार्यकारिणी परिषद् (गभर्नेन्स काउन्सिल) बैठकले डीपीआर तयार गरिरहेको परामर्शदाता वाकपोसको म्याद आगामी डिसेम्बर २०१८ सम्मका लागि थप गरिएको हो ।

प्राधिकरणको गत मंसिरमा बसेको बैठकले ६ महिनाभित्र एकीकृत डीपीआर तयार गर्ने गरी वाकपोसलाई जिम्मेवारी दिएको थियो, तर समयमै तयार नभएपछि डीपीआरको म्याद पटक-पटक थपिँदै आएको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाई मन्त्रालयका सहसचिव एवं प्रवक्ता दिनेश घिमिरेले डीपीआरका लागि थप वातावरण अध्ययन गर्नुपर्ने देखिएकोले परामर्शदाताको म्याद आगामी डिसेम्बरसम्मका लागि थप गरिएको जानकारी दिए । “वनजंगल, रुख कटानलगायतका केही वातावरणीय पक्षबारे थप अध्ययन गर्नुपर्ने देखिएकोले डीपीआर निर्माण गरिरहेको परामर्शदाताको म्याद थपिएको छ,” उनले भने, “डीपीआरलाई अन्तिम रूप दिन बनाइएको विज्ञ समूहको बैठक आगामी मेमा गर्ने गरी दुई देशका प्रतिनिधिहरूबीच छलफलसमेत भएको छ ।” ३१ मे २०१८ सम्मका लागि विज्ञ समूहको समेत म्याद थपिसकिएको प्राधिकरणले जनाएको छ ।

सन् २०५२ माघमा नेपाल र भारतबीच महाकाली सन्धिअनुसार अघि बढाउने भनिएको पञ्चेश्वर बहुउद्देश्यीय आयोजनाबारेको सम्झौतामा भने ६ महिनाभित्र डीपीआर गर्ने उल्लेख थियो । तर, १९ वर्षपछि साउन २०७१ मा भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी नेपाल आउँदा आयोजनाको कार्यादेश (टीओआर) पारित भएको थियो । त्यसपछि गठित प्राधिकरणले ६ महिनाभित्र सम्पन्न गर्ने भनिएको डीपीआर नटुंगिँदा पञ्चेश्वरको काम अघि बढ्न सकेको छैन । यसका लागि विज्ञ समूहसमेत गठन गरिएको छ । सन् २०१७ मा दुई पटक विज्ञहरूको बैठक भने बसेको थियो, तर डीपीआरलाई अन्तिम रूप दिन अझै दिइएको छैन । पानी र मुनाफा बाँटफाँटलगायत विषयमा दुई देशबीच टुंगो लाग्न नसक्दा डीपीआरले अन्तिम रूप पाएको छैन ।

डीपीआरले अन्तिम रूप नपाएको कारणले सन् २०१८ का लागि बैठकले ३६ करोड रुपैयाँबराबर बजेट विनियोजन गरेको छ । प्राधिकरणले भने १ अर्ब २० करोड प्रस्ताव गरे पनि डीपीआरलाई अन्तिम रूप नदिई पुनर्बास, पुनस्थापना, पहुँच मार्गलगायतका काम अघि नबढाउने भन्दै बजेट थोरै छुट्याइएको छ । बजेटअन्तर्गत प्रशासनिकका साथै पुँजीगततर्फ तथ्यांक संकलन, भूकम्प मापद केन्द्रलगायतका काम अघि बढ्नेछन् । आगामी १० जुनदेखि प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत महेन्द्रबहादुर गुरुङको समय सकिन लागेकोले त्यसपछि भने प्रमुख कार्यकारी अधिकृत भारतीय हुनेछन् । जुनदेखि पुनर्बास, प्राविधिक र आर्थिकतर्फका तीन निर्देशक भारतका रहेकोमा नेपालतर्फका तथा कानून, वातावरण र प्रशासनतर्फ नेपालका रहेकोमा भारतीय निर्देशक नियुक्त हुनेछन् ।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७५/०९/१६

रुदीखोला 'ए' को ९० प्रतिशत निर्माण पूरा

नवीनराज कुइँकैल

कास्की र लमजुङको सिमानामा बग्ने रुदी खोलामा निर्माणाधीन रुदीखोला 'ए' जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण तीव्र गतिमा अघि बढेको छ । ८.८ मेगावाट क्षमताको यस आयोजनाको समग्र निर्माण ९० प्रतिशत सकिएको आयोजनाले जनाएको छ ।

आयोजना प्रमुख सरोज भट्टराईका अनुसार बाँधस्थल निर्माण, हेडरेस पाइप राख्ने, पेनस्टक पाइप राख्ने, सर्ज ट्यांक निर्माण, पावरहाउस निर्माणलगायत निर्माणकार्य अन्तिम चरणमा पुगेको छ । भट्टराईका अनुसार कास्कीको मिजुरे र लमजुङको सिङ्दीबेसी सीमामा बाँधस्थलको इन्टेक, वयर, बाँध सुरक्षा पर्खाल, कल्भर्ट (नहर) निर्माणको काम सकिएको छ ।

बाँधस्थलमा पानी जम्मा गर्ने पोखरी खन्ने, हेडरेस पाइप राख्ने ठाउँ खन्ने काम सकिएको छ । पाइप बिछ्याउने, पेनस्टक पाइप राख्ने, सर्जट्यांक खन्ने गरी समग्रमा ९० प्रतिशत निर्माण सकिएको भट्टराईले बताए ।

कास्कीको मिजुरेस्थित बालुवाबेंसीमा निर्माण भइरहेको पावरहाउसको काम पनि सकिएको छ । पावरहाउसमा 'सिभिल स्टक्चर' को काम सकिएको छ । 'पावर हाउसमा मेसिन जडानको काम अन्तिम चरणमा पुगेको छ । टर्बाइन जोडिएको छ', आयोजनाका सिभिल इन्जिनियर विपिन पाण्डेले भने, '७ जुनमा विद्युत् उत्पादन गर्ने गरी काम गरिरहेका छौं ।' पाण्डेका अनुसार ७ जुनमा पेन स्टकबाट पानी हालेर टर्बाइनको 'टेस्टिङ' गर्ने लक्ष्यका साथ काम भइरहेको छ ।

३१ मार्च २०१६ बाट निर्माण सुरु भएको यो आयोजनाबाट १५ सेप्टेम्बर २०१७ मा विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य लिइएको थियो । तर, भूकम्प, नाकाबन्दी र बाढी पहिरोका कारण निर्माणमा केही समय ढिलाइ भएको आयोजनाले जनाएको छ । गत असारमा आएको बाढीले क्षति पुर्याउँदा निर्माणमा ढिलाइ भएको आयोजनाले जनाएको छ । ८.८ मेगावाट आयोजनाको निर्माण ९० प्रतिशत सकिएको छ ।

बिन्ध्यवासिनी हाइड्रोपावर डेभलपमेन्ट प्रालि प्रवर्द्धक रहेको आयोजना निर्माणका लागि सिभिलतर्फ हाई हिमालय हाइड्रो कन्सल्टन्स प्रालि, हाइड्रो मेकानिकलमा नर्थ हाइड्रो एन्ड इन्जिनियरिङ र इलेक्ट्रोनिक्समा टीपीएस इन्डिया प्रालिले काम गरेका छन् ।

लमजुङको पसगाउँस्थित सिङ्दीबेंसीमा बाँध बाँधेर कास्कीको मिजुरे रबैडाँडा हुँदै ६ किलोमिटरको पेनस्टक मेटल पाइपमार्फत पानी लगेर बालुवाबेंसीस्थित विद्युतगृहबाट विद्युत् उत्पादन गरिने छ । सो आयोजनामा रुदीसहित छेदुवा खोलाको पानीसमेत मिसाइने छ । ३ सय मिटर ग्रेस हेड रहेको यो आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् कास्कीको मुग्रेबेसीस्थित ३३ केभीएको ट्रान्समिसन लाइनमा जडान गरिने मेकानिकल ओभरसियर कृष्णप्रसाद पण्डितले बताए ।

आयोजना निर्माणका लागि अनुमानित लागत १ अर्ब ३६ करोड २० लाख रुपैयाँ रहे पनि बाढीपहिरोको क्षति, मूल्यवृद्धि आदि कारणले बढ्न सक्ने बताइएको छ । यसमा सानिमा बैंकको नेतृत्वमा ७० प्रतिशत र प्रवर्द्धकको तर्फबाट ३० प्रतिशत लगानी जुटाइएको छ ।

२०६९ माघ २८ मा विद्युत् प्राधिकरणसँग विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) भएको आयोजनाको हिउँदमा ८.४० पैसा र वर्षामा ४.८० रुपैयाँ दररेट रहेको छ । बिन्ध्यवासिनीले रुदीखोला 'ए' सँगै रुदीखोला 'बी' को पनि निर्माण गरिरहेको छ । रुदी 'बी' को ३० प्रतिशत काम सकिएको आयोजनाले जनाएको छ ।

श्रोत: नागरीक, २०७५/०९/१७

‘हाइड्रो हव’ बन्दै रसुवा-नुवाकोट

जलविद्युत् आयोजनाको केन्द्रका रुपमा स्थापित रसुवा र नुवाकोटमा मात्रै २२८.३ मेगावाट क्षमताका आयोजना निर्माणका क्रममा रहेका छन्।

अधिकांश आयोजना नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र उसका सहायक कम्पनीले निर्माण गरिरहेका आयोजना हुन्। काममा कुनै अवरोध नआएमा सबै आयोजनाको निर्माण २०७६ भित्र निर्माण सम्पन्न हुनेछन्। नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली ३ ‘ए’ र चिलिमको मुख्य प्रवर्द्धकत्वमा १११ मेगावाटको रसुवागढी, १४.८ मेगावाटको माथिल्लो सान्जेन तथा ४२.५ मेगावाटको सान्जेन जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण धमाधम भइरहेको हो।

यस्तै रसुवामा नै ७८ मेगावाटको सुपर साञ्जेन, १२० मेगावाटको रसुवा भोटेकोशी र २१६ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो त्रिशूली एक आयोजना निर्माण शुरु हुने चरणमा रहेका छ। ती आयोजनाको कूल क्षमता ४१४ मेगावाट रहेको छ। निर्माणमा रहेका र निर्माणमा जाने तयारीमा रहेका आयोजनाको आधारमा रसुवा र नुवाकोट जिल्ला ‘हाइड्रो हव’मा परिणत भएको छ।

गोरखा भूकम्प बाढीपहिरो र नाकाबन्दीले गर्दा निर्माणाधीन आयोजना प्रभावित भएका थिए।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुन, सचिव अनुपकुमार उपाध्याय, प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङको टोलीले शुक्रबार, शनिबार र आइतबार स्थलगत निरीक्षण गरी निर्माणाधीन आयोजनाको काम तोकिएको समयभन्दा अगाडि नै सम्पन्न गर्न निर्देशन दिएको छ।

टोलीले यसका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने विश्वास दिलाएको छ भने ठेकेदार कम्पनीले पनि तोकिएकै समयमा आयोजना सम्पन्न गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन्। तर विगतको काम गर्ने शैलीका कारण तोकिएको समयमा आयोजना निर्माण सम्पन्न हुने अवस्था भने नरहेको पाइएको छ।

सरकारी टोलीले आयोजना, परामर्शदाता, ठेकेदार कम्पनीसँग आयोजनास्थलमै निर्माणमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायका बारेमा छलफल गरेको थियो। मन्त्री पुनले भूकम्पछि तयार गरिएको नयाँ समय तालिकामा आयोजनाको निर्माण जुनसुकै अवस्थामा पनि सक्नुपर्ने निर्देशन दिएका छन्।

“सबै आयोजनामा तोकिएकै समयमा निर्माण सकिन्छ। आयोजना प्रमुख र निर्माण व्यवसायी र ठेकेदारले विशेष ध्यान दिनु आवश्यक छ”, मन्त्री पुनले भने, “आयोजनास्थलका समस्या यही समाधान गर्नु होस्, मन्त्रालय तहबाट समाधान गर्नुपर्ने समस्या भए भन्नुहोस् त्यसलाई तत्काल समाधान गर्न हाम्रो टिम सधैं तयार छ, तालिकानुसार नै काम सकी नमूना आयोजनाका रुपमा अगाडि बढाऔं।”

सरकार, प्राधिकरणको लगानी र चिनियाँ आयात निर्यात बैकको सहूलितपूर्ण ऋणमा बनिरहेको माथिल्लो त्रिशूली ३ ‘ए’ को निर्माण ०७६ वैशाखमा निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ।

आयोजनाले निर्माण गरिरहेको त्रिशूली ३ ‘ए’ मातातीर्थ २२० केभी प्रसारण लाइनको एक सय ४२ वटा टावरमध्ये स्थानीयको अवरोधका कारण पाँच टावरको काम नै शुरु गर्न सकिएको छैन।

आयोजना प्रमुख फणिन्द्रराज जोशीले आयोजना समयमै सकिने भए पनि प्रसारण लाइनका कारण समस्या उत्पन्न हुन सक्छ कि भन्ने आशंका मन्त्री पुन लगायतको टोलीसँग राखिएको छ। सो आयोजनाको लागत समय बढ्न नदिन इन्जिनियरिङ, खरिद र निर्माण (इपिसी) मोडलमा विद्युत्गृह, बाँध, सुरुङ लगायतका संरचना र इलेक्ट्रोमेकानिकल तथा हाइड्रो मेकानिकलको काम गर्न चाइना गेजुवा ग्रुप अफ कम्पनीज (सिजिजिसी)लाई जिम्मा दिइएको छ।

समयमा निर्माण स्थल दिन नसक्दा, विद्युत् गृह भूमिगत बनाउने या सतही बनाउने विवाद, क्षमता बढाउने निर्णय, भूकम्प लगायतका कारणले आयोजनाको निर्माण ढिलाइ भएको थियो। अहिले ठेकेदार कम्पनीको काम विगतमा भन्दा सन्तोषजनक रहेको र तोकिएको समय अगावै सक्ने गरी काम भइरहेको जोशीले बताए।

यस्तै चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीले निर्माण गरिरहेको रसुवागढीको भौतिक निर्माण प्रगति ६० प्रतिशत छ। आयोजनाले २०७६ साल पुस १५ देखि विद्युत् उत्पादन शुरु गर्ने लक्ष्य राखेको छ। आयोजनाका विद्युत् जोड्नका लागि चिलिमे हव-त्रिशूली ३ 'बी' प्रसारण लाइन हवको निर्माण गरिनु पर्दछ। रसुवागढी जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत माधव कोइरालाले प्रसारण लाइन अभावमा विद्युत् खेर आउन नदिन सबै सरोकारवाला निकाय गम्भीर बन्नुपर्ने अवस्था रहेको बताए। उनले परामर्शदाता र ठेकेदार कम्पनीलाई विदेशी मुद्रा भुक्तानीका लागि सटही प्रक्रिया ज्यादै झन्झटिलो रहेकाले यसलाई सहज बनाइदिन आग्रह गरे।

माथिल्लो सान्जेन र सान्जेनको समग्र प्रगति क्रमशः ७० र ६० प्रतिशत छ। सान्जेन जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किरणकुमार श्रेष्ठले मुख्य भौतिक संरचना निर्माणको जिम्मा पाएको ठेकेदार कम्पनी कमजोर रहेकाले काम प्रभावित भइरहेको बताए।

प्रसारण लाइनको निर्माण गर्न सरकारी जग्गा र वन क्षेत्रको रूख काट्ने स्वीकृतिका लागि सरकारी प्रक्रिया अत्यन्त झन्झटिलो रहेको उनले जानकारी दिए। आयोजनाले विद्युत् गृहबाट चिलिमे हवसम्म १३२ केभीको सात किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन निर्माण गर्नुपर्नेछ।

माथिल्लो सान्जेनबाट अप्रिल २०१९ बाट विद्युत् उत्पादनको लक्ष्य राखिएको छ। सान्जेनको भने नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले निर्माण गर्नुपर्ने चिलिमे हव-त्रिशूली ३ 'बी' २२० केभी प्रसारण लाइनसँग समन्वय गरी काम गर्नुपर्ने देखिएको छ। सो प्रसारण लाइन निर्माण हुने अवधि २०१९ को जुनसम्म तोकिएको छ। **रमेश लम्साल/रासस**

श्रोत: कारोबार, २०७५/०९/१७

तनहुँ जलविद्युत आयोजनामा लगानीकर्ताको चासो

तनहुँमा निर्माण हुने तनहुँ जलविद्युत आयोजनामा तेस्रो ठूलो लगानीकर्ता युरोपियन इन्भेष्टमेन्ट बैंक (इआइबी) ले चासो देखाएको छ ।

आयोजना निर्माणका लागि ठेकेदार कम्पनी छनोट प्रक्रियामा रहेको अवस्थामा युरोपियन इन्भेष्टमेन्ट बैंकका प्रतिनिधिले केही दिनअघि रिसिड गाउँपालिका-१ मा निर्माण भइरहेको आयोजनाको क्याम्प र पावरहाउसको निरीक्षण गरेका तनहुँ हाइड्रोपावर लिमिटेडका प्रबन्ध निर्देशक प्रदीप थिकेले बताए ।

आयोजनामा इआइबीले ८ करोड ५० लाख अमेरिकी डलर लगानी गर्ने सम्झौता भइसकेको छ । इआइबीका अतिरिक्त आयोजनामा एसियाली विकास बैंकले १५ करोड, जाइकाले १८ करोड ४० लाख र नेपाल सरकारको ८ करोड ६० लाख अमेरिकी डलर लगानी हुनेछ ।

सन् २०२२ भित्र निर्माण सक्ने लक्ष्य राखिएको आयोजनाबाट विद्युत उत्पादन सुरु भएको पहिलो १० वर्षसम्म वार्षिक औसत विद्युत उत्पादन ५८ करोड ७७ लाख र त्यसपछि ४८ करोड ९९ लाख युनिट उत्पादन हुने अनुमान छ । आयोजनाको विद्युत खरिद सम्झौता समेत भइसकेको छ । सुख्खा याममा प्रतियुनिट १२.४० रुपैयाँ र बर्खा ६.१० रुपैयाँमा खरिद गर्ने गरी प्रारम्भिक सम्झौता भएको छ । प्राधिकरणको सञ्चालक समितिबाट पारित भएपछि कार्यान्वयनमा आउने छ ।

आयोजना निर्माणका लागि ठेकेदार कम्पनी छनोट प्रक्रियामा छ । आयोजनाको निर्माण सन् २०२२ भित्र सक्ने लक्ष्य राखिएको छ । अहिले आयोजनाको निर्माण पूर्वका काम भइरहेका छन् । डुवान क्षेत्रमा पर्ने जग्गा अधिग्रहणका लागि करिब ९० प्रतिशत मूआब्जा तथा क्षतिपूर्ति बितरण भइसकेको छ ।

पहिलो प्याकेजअन्तर्गत आयोजनाको हेडवर्क्स, पावरहाउस पर्छ भने दोस्रो प्याकेजमा विद्युतगृह र आयोजनाको सुरुङ निर्माण तथा इलेक्ट्रो मेकानिकल इन्भेष्टमेन्ट आयत र जडान पर्छ ।

पहिलो प्याकेजमा एडिबी र दोस्रोमा जापान अन्तराष्ट्रिय सहयोग नियोग (जाइका) को सहयोग रहनेछ । पहिलोमा छनोट भएका ठेकेदारको अन्तिम मूल्यांकन तथा स्वीकृतका लागि एडिबी पठाइएको छ । यस्तै, दोस्रो प्याकेजको स्वीकृत गर्न जाइका पठाइएको छ । पहिलो प्याकेजको प्राविधिक मूल्यांकनको स्वीकृत आउने तयारीमा रहेको प्रबन्ध निर्देशक थिकेले जानकारी थिए । उनका अनुसार यसपछि कम्पनीहरूको आर्थिक प्रस्ताव खोलिनेछ ।

स्थानीय तहमा सहजीकरण गर्न आयोजना प्रभावित तनहुँका चारै तहमा स्थानीय परामर्श मञ्च (एलसिएफ) गठन भइसकेको छ ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०९/१७

अरुण तेस्रोको शिलान्यास वैशाख अन्तिम साता

लामो राजनीतिक विवादमा फसेको नौ सय मेगावाटको अरुण तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको शिलान्यास वैशाख अन्तिम साता हुने भएको छ । आगामी वैशाख २८ र २९ गते हुन लागेको भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको नेपाल भ्रमणका क्रममा आयोजना शिलान्यास हुन लागेको हो ।

केही दिनभित्र लगानी बोर्डले अरुण तेस्रो आयोजनालाई उत्पादन अनुमतिपत्र (जेनेरेसन लाइसेन्स) दिने र भारतीय प्रधानमन्त्री मोदीको क्रममा शिलान्यास गर्ने योजना छ । लगानी बोर्डका सहसचिव एवं प्रवक्ता उत्तम वाग्ले औपचारिक रूपमा शिलान्यासको पत्र नआए पनि अनौपचारिक रूपमा जानकारी आएकोले तयारीको लागि अघि बढेको बताउँछन् । “वैशाख २८ र २९ गतेसम्म एक दिन अरुण तेस्रोको शिलान्यास गर्ने योजना रहेको जानकारी आएको छ, सो अनुसार तयारी अघि बढाउन लागेका छौं,” उनले भने ।

प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली र भारतीय प्रधानमन्त्री मोदीले संयुक्त रूपमा संखुवासभास्थित आयोजना स्थल गएर आयोजना शिलान्यास गर्ने कार्यक्रम छ । यसअघि पनि गत असोजमा तत्कालीन प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवा र प्रधानमन्त्री मोदीले शिलान्यास गर्ने कार्यक्रम भए पनि भ्रमण स्थगित भएपछि रोकिएको थियो । हालै प्रधानमन्त्री ओलीको भारत भ्रमणको क्रममा चैत २४ गते हैरादावाद हाउसबाट अरुण तेस्रोको शिलान्यास गर्ने कार्यक्रम राखे पनि आयोजनाको उत्पादन अनुमतिपत्रबारे विवाद देखिएपछि शिलान्यास रोकिएको थियो । छिमेकी राष्ट्र भारतका दुई कम्पनी सतलजले अरुण तेस्रो र जीएमआरले ९ सय मेगावाटकै माथिल्लो कर्णाली जलविद्युत् आयोजना निर्माण गरिरहेकोमा विदेशी लगानीकर्ताले भने यी दुई आयोजनाको निर्माणलाई चासोका साथ हेरिरहेका छन् । प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी (एफडीआई) मा नेपालमा ठूला आयोजनाहरू निर्माणमा लामो समय लागिरहेका बेला नेपालमा लगानी गर्न चाहेर पर्खे र हेर रणनीतिमा रहेका ठूला लगानीकर्ताका लागि अरुण तेस्रोको शिलान्यासले सकारात्मक सन्देश जाने अपेक्षा गरिएको छ ।

सन् २००८ मा भारतीय सरकारी कम्पनी सतलज जलविद्युत् निगम (एसजेबीएन) ले प्रतिस्पर्धाको आधारमा लाइसेन्स लिएको सो आयोजनाको सन् २०१४ मा आयोजना विकास सम्झौता (पीडीए) भएको थियो । २०४३ सालदेखि सुरु भएर विश्व बैंकले लगानी गर्ने गरी अघि बढेको आयोजनाबारे २०५१ कात्तिकमा तत्कालीन एमाले महासचिव माधवकुमार नेपालले विवादित आयोजना भन्दै रद्द गर्न विश्व बैंकलाई पत्र लेखेका थिए । यसपछिको विकसित अन्योलका कारण बैंकले २०५२ असारमा अरुण तेस्रोबाट हात झिकेको थियो । अरुण तेस्रोबाट हात झिक्नुलाई नेपालको जलविद्युत् विकासका लागि दुःखद घटनाको रूपमा लिइन्छ ।

१ खर्ब ४ अर्ब कुल लागत अनुमान गरिएको आयोजनाको लागि वित्तीय व्यवस्थापन भइसकेको छ । भारतीय सरकारी कम्पनीद्वारा निर्माणाधीन सो आयोजना निर्माणका लागि भारत सरकारले ९९ अर्ब रूपैयाँ बजेट उपलब्ध गराएको छ । पीडीएअनुसार भारत निर्यात हुने आयोजना निर्माण भएपछि नेपालले २१.९ प्रतिशत निःशुल्क ऊर्जा पाउनेछ । यो आयोजना बनेपछि नेपालले निःशुल्क बिजुलीसँगै करलगायतबाट २५ वर्षमा ३ खर्ब ४८ अर्ब रूपैयाँ लाभ पाउने लगानी बोर्डले जनाएको छ ।

६ महिना म्याद थप

शनिबार प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको अध्यक्षतामा बसेको लगानी बोर्डको बैठकले अरुण तेस्रो आयोजनाको

वित्तिय व्यवस्थापनका समय ६ महिना थप गरेको छ । गत कात्तिक अन्तिम साता बसेको बैठकले पनि अरुण तेस्रोको वित्तिय व्यवस्थापनको समय ६ महिना थपेको थियो भने २०७३ पुसमा नौ महिनाका लागि समय थपिएको थियो ।

सात ठूला आयोजनालाई स्वीकृति

शनिबार प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको अध्यक्षतामा बसेको लगानी बोर्डको बैठकले नागदुंगा-कलंकी-कोटेश्वर-धुलिखेलसम्म पुग्ने मेट्रोरेलसहित ६ ठूला आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन अघि बढाउनका लागि आशयपत्र सम्बन्धी कागजपत्र स्वीकृति गर्ने निर्णय गरेको छ । साथै बैठकले सरकारलाई कुनै आर्थिक दायित्व नपर्ने गरी बिरेठाँटीदेखि मुक्तिनाथसम्मको केवलकार आयोजना निर्माण गर्न मुक्तिनाथ दर्शन प्रालिलाई स्वीकृति दिने निर्णय समेत गरेको बोर्डका सहसचिव एवं प्रवक्ता उत्तमभक्त वाग्लेले जानकारी दिए ।

उनका अनुसार, मेट्रोरेल निर्माण तथा सञ्चालन गर्नका लागि विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययनका कार्य अघि बढाउन तयार पारिएको आशयपत्रलाई स्वीकृति गरी आवश्यक प्रकृया अघि बढाउनका लगानी बोर्डको कार्यालयलाई निर्देशन दिएको छ । यो स्वीकृतिसँगै ३७ किलोमिटर लामो मेट्रोरेलको अध्ययन अघि बढ्नेछ । बैठकले सरकारको स्रोतबाट सिसा उद्योग, से-फोकसुण्डो लकजरी रिसोर्ट, एकीकृत कृषि परियोजना, स्की रिसोर्ट र स्वास्थ्य, शिक्षा तथा खेलकुद सहरको सम्भाव्यता अध्ययनका लागि आशयपत्र सम्बन्धी कागजपत्र स्वीकृति गरेको छ ।

बैठकमा प्रधानमन्त्री ओलीले विकासको गतिलाई तीव्र बनाई अर्थतन्त्रलाई समेत गतिशिल बनाउनुपर्नेमा जोड दिँदै विकास निर्माणका काममा कुनै कानुनी अवरोध भए सोको निराकरणका लागि प्रस्ताव गर्न बोर्डलाई निर्देशन दिएका थिए ।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७५/०९/१७

माथिल्लो तामाकोसी ९५ प्रतिशत पूरा

माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण कार्य ९५ प्रतिशत पूरा भएको छ। दोलखाको विगु गाउँपालिका लामाबगरमा निर्माणाधीन स्वदेशी लगानीको चार सय ५६ मेगावाट क्षमताको यो आयोजना २०६८ सालबाट निर्माण सुरु भएको हो। आयोजना २०७४ असार मसान्तसम्म निर्माण सम्पन्न हुनुपर्नेमा २०७२ सालको भूकम्प, तत्कालीन भारतीय नाकावन्दी र लट-२ को हाइड्रोमेकानिकल ठेकेदारले काममा ढिलाइ गरेका कारण पाँच प्रतिशत काम बाँकी भएको हो। विभिन्न ४ लट गरी निर्माण सुरु गरेको आयोजनाको ९५ प्रतिशत लक्ष्य हासिल गर्दा कुल ३७ अर्ब ७१ करोड रुपैयाँ भुक्तानी भइसकेको माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाका प्रवक्ता गणेश न्यौपानेले जानकारी दिए।

आयोजनाको लट-१ अन्तर्गतको मुख्य ठेकेदार चिनियाँ कम्पनी सिनो हाइड्रोले मुख्य सुरुङ, टेलरेस सुरुङ, भूमिगत विद्युत्गृह तथा ट्रान्सफर्मर क्याभर्न खन्ने तथा कंक्रीटिङ कार्य शतप्रतिशत सम्पन्न गरेको छ भने बाँधको कंक्रीटिङ ९७ प्रतिशत र टेलरेस सुरुङको लाइनिङ ७१ प्रतिशत सम्पन्न गरेको आयोजनाका प्रवक्ता न्यौपानेले जनाएका छन्। लट-२ को हाइड्रोमेकानिकल इक्विपमेन्ट अन्तर्गत भारतीय ठेकेदार टेक्सम्याको रेल्वे इन्जिनियरिङ कम्पनीले बाँधमा राखिने गेट, स्टपलग अन्तर्गतका कार्य ९३ प्रतिशत सम्पन्न गरेको भए पनि माथिल्लो पेनस्टकको डिजाइनिङ, ढुवानी र जडान कार्य २५ प्रतिशतमात्र सम्पन्न गरेको छ। यसै गरी तल्लो पेनस्टकको ढुवानी कार्य ९७ प्रतिशत सकिएको भए पनि जडान कार्य २८ प्रतिशत मात्र रहेकाले आयोजनाको समग्र प्रगतिमा ठूलो बाधा परिरहेको माथिल्लो तामाकोसी जलविद्युत् आयोजनाका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत विज्ञानप्रसाद श्रेष्ठले बताए। दोलखाको विगु गाउँपालिका लामाबगरमा निर्माणाधीन स्वदेशी लगानीको चार सय ५६ मेगावाट क्षमताको यो आयोजना २०६८ सालबाट निर्माण सुरु भएको हो।

सोही भारतीय ठेकेदार कम्पनीलाई कूटनीतिक तहबाट समन्वय गरेर भए पनि काम अघि बढाउन पहल गरिदिन यसअघि नै आयोजना निर्माणस्थल लामाबगरको गौंगरखोलामा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत श्रेष्ठले प्रधानमन्त्री केपी ओलीलाई आग्रह गरिसकेका छन्। लट-३ मा पर्ने इलेक्ट्रोमेकानिकलतर्फको ठेकेदार एन्ड्रिज हाइड्रोले भूमिगत विद्युत्गृहमा ६ वटा टर्वाइन तथा सात वटा ट्रान्सफर्मर जडान कार्य गरिरहेको छ। पानीको मात्रा मिलाउने एमएसओभी मेसिन पनि जडान गरिरहेको आयोजनाले जनाएको छ।

आयोजनाको लट-४ अन्तर्गतपर्ने विद्युत् प्रसारणका लागि २२०-:१३२ केभीको डबल सर्किट प्रसारण लाइन भारतीय कम्पनी केइसी इन्टरनेसनल लिमिटेडले सुरु गरेको निर्माण कार्य करिब ८५ प्रतिशतभन्दा बढी सम्पन्न भएको छ। केइसीले लामाबगरको गौंगरखोलादेखि खिम्तीसम्मको ४७ किलोमिटर लामो प्रसारण लाइनको एक सय २७ वटा टावरमध्ये एक सय पाँच वटा टावर निर्माण गरी १९ किलोमिटर तार टाँग्ने कार्य पनि सम्पन्न गरिसकेको आयोजनाले जनाएको छ। यसैगरी १८ वटा टावर निर्माणाधीन छन्।

आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् रामेछाप जिल्लाको मन्थली नगरपालिका-१३, फुलासीमा निर्माणाधीन सवस्टेसनमा जडान गरिनेछ। सवस्टेसनका लागि चाहिने विभिन्न मेसिन तथा उपकरण ढुवानी कार्य ५० प्रतिशत सम्पन्न भएको छ। मेसिन र उपकरण जडान कार्य करिब १४ प्रतिशत सम्पन्न भएको प्रवक्ता न्यौपानेले जानकारी दिए। आयोजनाको ६ वटा युनिटमध्ये पहिलो युनिटबाट २०७५ पुससम्ममा विद्युत् उत्पादन गर्ने गरी कार्यतालिका निर्धारण गरिएको छ।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७५/०९/१७

निर्माणाधीन विद्युत् आयोजनाको प्रगति १५ दिनमा बुझाउन ऊर्जा मन्त्रीको निर्देशन

सरकारी तथा निजी क्षेत्रका निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजनाको प्रगति सन्तोषजनक नरहेको भन्दै सरोकारवाला संस्था तथा कम्पनीलाई १५ दिनभित्र विवरण बुझाउन ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले निर्देशन दिएको छ । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले निर्माणाधीन तथा निर्माण चरणका जलविद्युत् आयोजनाको प्रगति विवरण बुझाउन निर्देशन दिएका हुन् । निर्देशनअनुसार प्राधिकरण, यसका सहायक कम्पनी तथा निजी क्षेत्रले १५ दिनभित्र विवरण पेस गर्नुपर्नेछ ।

मन्त्रालयले निर्देशन दिएपछि प्राधिकरणले पनि निजी क्षेत्रका आयोजनाको प्रगति विवरण माग्न सुरु गरेको छ । प्राधिकरणले सोमबार एक सूचना प्रकाशित गरी तोकेको अवधिभित्रै विवरण बुझाउन आग्रह गरेको छ । मन्त्री पुनले जलविद्युत् आयोजना निर्माणमा देखिएको ढिलाइले ऊर्जा तथा जलविद्युत् विकासको लक्ष्यमा असर परेकाले अनुगमन गर्न जरुरी रहेको बताउँदै आएका छन् ।

उनले निजी क्षेत्रमात्र नभई प्राधिकरण र यसका सहायक कम्पनीले निर्माण गरिरहेका आयोजनाको समेत अनुगमन हुनुपर्नेमा जोड दिए । विद्युत् उत्पादनको लक्ष्य हासिल गर्न त्यही अनुसार आयोजनाको प्रगति हुनुपर्ने मन्त्री पुनले बताए । उनका अनुसार अब विद्युत् उत्पादनसँगै अनुगमन तथा नियमनमा पनि कडाइ गरिनेछ । प्रगति विवरण पेस नगर्ने प्रवर्द्धक वा विकासकर्ताले कुनै बाहनामा छुट नपाउने पनि मन्त्रीपुनको भनाई छ ।

मन्त्री पुनले दिगो विद्युत् विकास, प्रसारण तथा पहुँचमा ध्यान दिन पनि प्राधिकरणलाई निर्देशन दिए । प्राधिकरणका अनुसार विद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) भएका विभिन्न प्रवर्द्धकमध्ये केहीले मात्र अद्यावधिक विवरण बुझाएकाले अनुगमनमा अष्टयारो परिरहेको छ ।

देशमा ऊर्जाको संकट रहेकोमा कतिपय पिपिए भएका आयोजनाको निर्माण लामो समयसम्म सुरु नभएको प्राधिकरणले उल्लेख गरेको छ । निर्माणाधीन आयोजनाको प्रगति सन्तोषजनक नरहेकाले यसले ऊर्जा व्यवस्थापनमा समेत अन्योल सिर्जना भएको छ ।

विद्यमान समस्या समाधान गर्दै दिगो ऊर्जा विकासमा जोड दिनुपर्ने हुँदा सम्पूर्ण जलविद्युत् आयोजनाले १५ दिनभित्र प्राधिकरण, विद्युत् विकास विभागमा प्रगति विवरण बुझाउन निर्देशन दिइएको हो ।

श्रोत: नागरीक, २०१५/०९/१७

अरुण तेस्रोमा तेस्रोपटक बम विस्फोट

भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीको आसन्न नेपाल भ्रमणको क्रममा शिलान्यास गर्ने तयारी भइरहेका बेला बहुप्रतीक्षित अरुण तेस्रो जलविद्युत् परियोजनाको प्रशासनिक भवनको कम्पाउन्ड वालमा बम विस्फोट भएको छ। खाँदबारी नगरपालिका-९ तुम्लिङटारमा रहेको अरुण तेस्रोको नवनिर्मित प्रशासनिक भवनको दक्षिणपट्टिको कम्पाउन्ड वालमा शनिबार राति बम विस्फोट भएको हो। प्रहरीका अनुसार राति १२ बजे बम विस्फोट भएको हो। विस्फोटका कारण वालमा सामान्य क्षति पुगेको प्रहरी निरीक्षक वेदप्रसाद गौतमले बताए। घटनाको जिम्मा कसैले लिएको छैन। अनुसन्धान भइरहेको गौतमले बताए। यसअघि अरुण तेस्रोको पावरहाउस निर्माणस्थल चिचिला गाउँपालिका-३, पुखुवामा दुईपटक बम विस्फोट भइसकेको छ। गत माघ २७ गते शनिबार राति पावरहाउसको निर्माणस्थलमा रहेको भवनमा कुकर बम विस्फोट भएको थियो। विस्फोटका कारण भवनको दुइटा कोठामा क्षति पुगेको थियो। एक वर्षअघि पनि उक्त भवन निर्माणका बेला बम विस्फोट गराइएको थियो। दुवै घटनाको जिम्मेवारी विप्लव नेतृत्वको नेकपाले दाबी गरेको थियो। उनीहरूले अरुण तेस्रो आयोजना नेपालकै लगानीमा बन्नुपर्ने माग राख्दै आएका छन्। प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको भारत भ्रमणका बेला हैदरावाद हाउसबाटै समकक्षी मोदीले उनले अरुण तेस्रो आयोजनाको शिलान्यास गर्ने भनिए पनि नेपालतर्फ प्राविधिक पक्ष कमजोर भएका कारण शिलान्यास गर्न नसकिएको जानकारी दिइएको थियो। भारतीय प्रधानमन्त्री मोदीको आसन्न नेपाल भ्रमणको बेला वैशाख २८ गते आयोजना शिलान्यास गर्ने कार्यक्रम छ। नौ सय मेगावाट क्षमताको अरुण तेस्रो जलविद्युत् आयोजना भारतीय सतलज कम्पनीले निर्माण गरिरहेको छ। जलविद्युत् आयोजनाको सुरक्षाको माग पछिल्लो समय जलविद्युत् आयोजनाहरूमा अज्ञात व्यक्तिहरूले बम बिस्फोट गराउने क्रम बढेपछि स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इपान)ले सरकारसँग निर्माण सम्पन्न भएका र निर्माणको क्रममा रहेका करिब चार हजार पाँच सय मेगावाट क्षमताका आयोजनाको सुरक्षाको माग गरेको छ। शनिबार राति अज्ञात समूहले अरुण तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको कार्यालयमा बम विस्फोट गराएपछि इपानले सुरक्षाको माग गरेको हो। इपानले आइतबार विज्ञप्ति जारी गर्दै निर्माण सम्पन्न भएका र निर्माणाधीन आयोजनाको सुरक्षाको प्रत्याभूति दिन सरकारसँग माग गरेको छ। इपानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले पछिल्लो समयमा आयोजना असुरक्षित हुने क्रम बढेकाले सरकारसँग सुरक्षाको माग गरिएको बताए। 'यसअघि पनि गृहमन्त्रालय र ऊर्जा मन्त्रालयलाई पत्राचार गरी सुरक्षाको माग गरेका थियौं,' उनले भने, 'अहिले पनि सरकारको ध्यानाकर्षण गराएका छौं।' 'सुरक्षाको प्रत्याभूति

हुने गरी जलविद्युत् भएका र निर्माण भइरहेका जिल्लामा राज्यबाट सुरक्षाको प्रत्याभूतिका लागि सरकारसँग अनुरोध गर्दछौं । त्यस्ता विकासविरोधी तथा आंतक फैलाउने क्रियाकलापको घोर निन्दा र भ्रसना गर्दछौं ।’ हलसम्ममा हजार मेगावाट क्षमताका आयोजना निर्माण भएका छन् । तीन हजार पाँच सय मेगावाट क्षमताका आयोजना विद्युत् खरिद सम्झौता भएर निर्माणाधीन अवस्थामा छन् । ‘यस अवस्थामा आइपुग्नका लागि धेरै पुँजी, प्रविधि र जनशक्ति खर्च भइसकेको छ,’ इपानद्वारा जारी विज्ञप्तिमा उल्लेख छ, ‘जलविद्युत विकास र समृद्धिको पूर्वाधार भएको र यसको सुरक्षाको प्रत्याभूति गराउनु सरकार र नागरिकको जिम्मेवारी हो ।’ विगतका महिनाहरुमा लमजुङ, संखुवासभा, दैलेख, सुर्खेत, दोलखालगायत क्षेत्रमा सुरक्षाको अवस्था एकदमै कमजोर भएको पनि इपानले निष्कर्ष निकालेको छ । ‘पुनः संखुवासभामा रहेका आयोजनालाई आंतकित पार्ने गतिविधिले आयोजनालाई अप्ठेरोमा पारेको छ,’ इपानको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ । म्याद थप लगानी बोर्डले अरुण तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको वित्तीय व्यवस्थापनको समय थप गरेको छ । प्रधानमन्त्री तथा बोर्डका अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीको अध्यक्षतामा शनिबार बसेको ३०औं बैठकले उक्त आयोजनको समय असोज ६ गतेसम्म थपेको हो । बैठकले काठमाडौं उपत्यकाको रुट-२ (नागढुंगा-कलंकी-कोटेश्वर-धुलिखेल)मा मेट्रो रेल निर्माण तथा सञ्चालन गर्न विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययनको कार्य अघि बढाउन तयार गरिएको आशयपत्र सम्बन्धी कगजात स्वीकृत गरी आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाउन बोर्डको कार्यालयलाई निर्देशन दिएको छ । उक्त बैठकले बोर्डको कार्यालयको आर्थिक वर्ष ०७५-७६ को बजेट कार्यक्रम समेत स्वीकृत गरेको छ । बैठकले सरकारको स्रोतबाट पाँचवटा आयोजना (शिशु उद्योग, से-फोकसुन्डो लकजरी रिसोर्ट, एकीकृत कृषि परियोजना, स्की रिसोर्ट र स्वास्थ्य, शिक्षा तथा खेलकुद सहर) को सम्भाव्यता अध्ययनका लागि आशयपत्र सम्बन्धी कागजात स्वीकृत गरेको छ । उक्त अवसरमा प्रधानमन्त्री ओलीले विकास गतिलाई तीव्र बनाई अर्थतन्त्रलाई समेत गतिशील बनाउनुपर्नेमा जोड दिँदै सबैलाई विकासको मामलामा एकजुट हुन आग्रह गरेका गरे । उनले विकास निर्माणका काममा कुनै कानुनी अवरोध भए सोको निराकरणका लागि प्रस्ताव गर्न समेत बोर्डलाई निर्देशन दिएको जारी विज्ञप्तिमा उल्लेख छ ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०९/१७

२२८ मेगावाटका आयोजना तोकिएको समयभन्दा अगावै सक्न निर्देशन

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले रसुवा र नुवाकोटमा निर्माणाधीन २ सय २८ दशमलव ३ मेगावाटका जलविद्युत आयोजना तोकिएको समयभन्दा अगाडि नै सम्पन्न गर्न निर्देशन दिएका छन् । नेपाल विद्युत प्राधिकरण र चिलिमे जलविद्युत कम्पनीले निर्माण गरिरहेका जलविद्युत आयोजनाको स्थलगत निरीक्षण गरी मन्त्री पुनले भूकम्पपछि तयार गरिएको नयाँ समय तालिकामा आयोजनाको निर्माण जुनसुकै अवस्थामा पनि सक्न निर्देशन दिए ।

‘सबै आयोजनामा तोकिएकै समयमा निर्माण सकिन्छ, तर यसका लागि यस्तो त्यस्तो हुनुपर्छ भन्ने गरेको पाइन्छ,’ उनले भने, ‘तर अब भन्न पाइँदैन, आयोजनास्थलका समस्या यहीं समाधान गर्नुहोस्, मन्त्रालय तहबाट समाधान गर्नुपर्ने समस्या भए भन्नुहोस् त्यसलाई तत्काल समाधान गर्न हाम्रो टिम सधैं तयार छ, तालिकाअनुसार नै काम सक्ने नमूना आयोजनाको रूपमा अगाडि बढाऔं ।’ टोलीले आयोजना, परामर्शदाता, ठेकेदार कम्पनीसँग आयोजनास्थलमै निर्माणमा देखिएका समस्या र समाधानका उपाय सम्बन्धमा छलफल गरेको थियो । नेपाल विद्युत प्राधिकरणले ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली ३ ‘ए’ र चिलिमको मुख्य प्रवर्द्धकत्वमा १ सय ११ मेगावाटको रसुवागढी, १४ दशमलव ८ मेगावाटको माथिल्लो साञ्जेन तथा ४२ दशमलव ५ मेगावाटको साञ्जेन जलविद्युत आयोजनाको निर्माण धमाधम भइरहेको छ । शुक्रवारदेखि आइतवारसम्म ३ दिन मन्त्री पुन, मन्त्रालयका सचिव अनुपकुमार उपाध्याय, प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ लगायतको टोलीले तालिकाअनुसारको निरीक्षण गरेको हो । कुनै अवरोध नआएमा २०७६ सालभित्र सबै आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । तोकिएको समयभन्दा पनि अगावै आयोजनाको निर्माण सम्पन्न गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने विश्वास मन्त्रीसहितको टोलीले दिलाएको छ भने ठेकेदार कम्पनीहरूले पनि तोकिएकै समयमा आयोजना सम्पन्न गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् ।

प्रसारण लाइनको पाँच टावरको काम शुरु गर्न सकिएन

नेपाल सरकार, नेपाल विद्युत प्राधिकरणको लगानी र चिनियाँ एक्जिम बैंकको सहूलितपूर्ण ऋणमा बनिरहेको माथिल्लो त्रिशूली ३ ‘ए’को निर्माण वैशाख ०७६ (३० अप्रिल २०१९)भित्र सक्ने लक्ष्य राखिएको छ । आयोजनाले निर्माण गरिरहेको त्रिशूली ३ ‘ए’-मातातिर्थ २२० केभी प्रसारण लाइनको १ सय ४२ ओटा टावरमध्ये स्थानीयको अवरोधका कारण पाँच टावरको काम शुरु गर्न नसकिएको आयोजना प्रमुख फडिन्द्रराज जोशीले बताए । लागत समय बढ्न नदिन इन्जिनियरिङ, खरीद र निर्माण (इपिसी) मोडलमा सिभिल विद्युतगृह, बाँध, सुरङलगायतका संरचना र इलेक्ट्रोमेकानिकल तथा हाइड्रो मेकानिकलको काम गर्न चाइना गेजुवा ग्रुप अफ कम्पनीज (सिजिजिसी)लाई जिम्मा दिइएको छ । समयमा निर्माण स्थल दिन नसक्दा, विद्युत गृह भूमिगत बनाउने या सतही बनाउने विवाद, क्षमता बढाउने निर्णय, भूकम्प लगायतका कारणले आयोजनाको निर्माण ढिलाई भएको थियो । अहिले ठेकेदार कम्पनीको काम विगतमाभन्दा सन्तोषजनक रहेको र तोकिएको समय अगावै सक्ने गरी काम भइरहेको जोशीले बताए ।

रसुवागढीको प्रगति ६० प्रतिशत, प्रसारण लाइन छैन

रसुवागढीको समग्र निर्माण प्रगति ६० प्रतिशत छ । आयोजनाले मिति २०७६ साल पुस १५ देखि विद्युत उत्पादन शुरु गर्ने लक्ष्य राखेको छ । आयोजनाको विद्युत जोड्नका लागि चिलिमे हव-त्रिशूली ३ ‘बी’ प्रसारण लाइन हवको

निर्माण हुनुपर्छ । रसुवागढी हाइड्रोपावर कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत माधव कोइरालाले प्रसारण लाइन अभावमा विद्युत खेर जान नदिन सबै सरोकारवाला निकाय गम्भीर बन्नुपर्ने बताए । उनले परामर्शदाता र ठेकेदार कम्पनीलाई विदेशी मुद्रा भुक्तानीका लागि सटही प्रक्रिया ज्यादै झण्डाटिलो रहेकाले यसलाई सहज बनाइदिन आग्रह गरे ।

साञ्जेनको ठेकेदार कम्पनी कमजोर

माथिल्लो साञ्जेन र साञ्जेनको समग्र प्रगति क्रमशः ७० र ६० प्रतिशत छ । साञ्जेन जलविद्युत कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किरणकुमार श्रेष्ठले मुख्य सिभिल संरचना निर्माणको जिम्मा पाएको ठेकेदार कम्पनी कमजोर रहेकाले काम प्रभावित भइरहेको बताए । प्रसारण लाइनको निर्माण गर्न सरकारी जग्गा र वन क्षेत्रको रुख काट्ने स्वीकृतिका लागि सरकारी प्रक्रिया अत्यन्त झण्डाटिलो रहेको उनको भनाइ छ । आयोजनाले विद्युत गृहबाट चिलिमे हवसम्म १३२ केभीको ७ किलोमिटर प्रसारण लाइन बनाउनु पर्छ ।

माथिल्लो साञ्जेनबाट अप्रिल २०१९ देखि विद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । साञ्जेनको भने नेपाल विद्युत प्राधिकरणले निर्माण गर्नुपर्ने चिलिमे हव-त्रिशूली ३ 'बी' २२० केभी प्रसारण लाइनसँग समन्वय गरी काम अगाडि बढाउनुपर्ने रहेकोले उक्त प्रसारण लाइन निर्माण हुने अवधि जुन—जुलाई २०१९ सम्म सक्ने गरी यस आयोजनाको निर्माण कार्य अगाडी बढाइएको बताइएको छ ।

श्रोत: १२खरी इट्कम्, २०७५/०९/१७

हाइड्रो हव' बन्दै रसुवा-नुवाकोट

जलविद्युत् आयोजनाको केन्द्रका रुपमा स्थापित रसुवा र नुवाकोटमा मात्रै २२८।३ मेगावाट क्षमताका आयोजना निर्माणका क्रममा रहेका छन् ।

अधिकांश आयोजना नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र उसका सहायक कम्पनीले निर्माण गरिरहेका आयोजना हुन् । काममा कुनै अवरोध नआएमा सबै आयोजनाको निर्माण २०७६ भित्र निर्माण सम्पन्न हुनेछन् । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली ३ 'ए' र चिलिमको मुख्य प्रवर्द्धकत्वमा १११ मेगावाटको रसुवागढी, १४।८ मेगावाटको माथिल्लो सान्जेन तथा ४२।५ मेगावाटको सान्जेन जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण धमाधम भइरहेको हो ।

यस्तै रसुवामा नै ७८ मेगावाटको सुपर साञ्जेन, १२० मेगावाटको रसुवा भोटेकोशी र २१६ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो त्रिशूली एक आयोजना निर्माण शुरु हुने चरणमा रहेका छ । ती आयोजनाको कूल क्षमता ४१४ मेगावाट रहेको छ । निर्माणमा रहेका र निर्माणमा जाने तयारीमा रहेका आयोजनाको आधारमा रसुवा र नुवाकोट जिल्ला 'हाइड्रो हव'मा परिणत भएको छ ।

गोरखा भूकम्प बाढीपहिरो र नाकाबन्दीले गर्दा निर्माणाधीन आयोजना प्रभावित भएका थिए । ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुन, सचिव अनुपकुमार उपाध्याय, प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङको टोलीले शुक्रबार, शनिबार र आइतबार स्थलगत निरीक्षण गरी निर्माणाधीन आयोजनाको काम तोकिएको समयभन्दा अगाडि नै सम्पन्न गर्न निर्देशन दिएको छ ।

टोलीले यसका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने विश्वास दिलाएको छ भने ठेकेदार कम्पनीले पनि तोकिएको समयमा आयोजना सम्पन्न गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् । तर विगतको काम गर्ने शैलीका कारण तोकिएको समयमा आयोजना निर्माण सम्पन्न हुने अवस्था भने नरहेको पाइएको छ ।

सरकारी टोलीले आयोजना, परामर्शदाता, ठेकेदार कम्पनीसँग आयोजनास्थलमै निर्माणमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायका बारेमा छलफल गरेको थियो । मन्त्री पुनले भूकम्पछि तयार गरिएको नयाँ समय तालिकामा आयोजनाको निर्माण जुनसुकै अवस्थामा पनि सक्नुपर्ने निर्देशन दिएका छन् ।

“सबै आयोजनामा तोकिएको समयमा निर्माण सकिन्छ । आयोजना प्रमुख र निर्माण व्यवसायी र ठेकेदारले विशेष ध्यान दिनु आवश्यक छ”, मन्त्री पुनले भने, “आयोजनास्थलका समस्या यही समाधान गर्नु होस्, मन्त्रालय तहबाट समाधान गर्नुपर्ने समस्या भए भन्नुहोस् त्यसलाई तत्काल समाधान गर्न हाम्रो टिम सधैं तयार छ, तालिकानुसार नै काम सकी नमूना आयोजनाका रुपमा अगाडि बढाऔँ ।” सरकार, प्राधिकरणको लगानी र चिनियाँ आयात निर्यात बैंकको सहूलितपूर्ण ऋणमा बनिरहेको माथिल्लो त्रिशूली ३ 'ए' को निर्माण ०७६ वैशाखमा निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

आयोजनाले निर्माण गरिहेको त्रिशूली ३ 'ए' मातातीर्थ २२० केभी प्रसारण लाइनको एक सय ४२ वटा टावरमध्ये स्थानीयको अवरोधका कारण पाँच टावरको काम नै शुरु गर्न सकिएको छैन ।

आयोजना प्रमुख फणिन्द्रराज जोशीले आयोजना समयमै सकिने भए पनि प्रसारण लाइनका कारण समस्या उत्पन्न हुन सक्छ कि भन्ने आशंका मन्त्री पुन लगायतको टोलीसँग राखिएको छ ।

सो आयोजनाको लागत समय बढ्न नदिन इन्जिनियरिङ, खरिद र निर्माण इपिसी मोडलमा विद्युत्गृह, बाँध, सुरुङ लगायतका संरचना र इलेक्ट्रोमेकानिकल तथा हाइड्रो मेकानिकलको काम गर्न चाइना गेजुवा ग्रुप अफ कम्पनीज ९सिजिजिसी०लाई जिम्मा दिइएको छ ।

समयमा निर्माण स्थल दिन नसक्दा, विद्युत् गृह भूमिगत बनाउने या सतही बनाउने विवाद, क्षमता बढाउने निर्णय, भूकम्प लगायतका कारणले आयोजनाको निर्माण ढिलाइ भएको थियो । अहिले ठेकेदार कम्पनीको काम विगतमा भन्दा सन्तोषजनक रहेको र तोकिएको समय अगावै सक्ने गरी काम भइरहेको जोशीले बताए ।

यस्तै चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीले निर्माण गरिरहेको रसुवागढीको भौतिक निर्माण प्रगति ६० प्रतिशत छ । आयोजनाले २०७६ साल पुस १५ देखि विद्युत् उत्पादन शुरु गर्ने लक्ष्य राखेको छ । आयोजनाका विद्युत् जोड्नका लागि चिलिमे हव-त्रिशूली ३ 'बी' प्रसारण लाइन हवको निर्माण गरिनु पर्दछ ।

रसुवागढी जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत माधव कोइरालाले प्रसारण लाइन अभावमा विद्युत् खेर आउन नदिन सबै सरोकारवाला निकाय गम्भीर बन्नुपर्ने अवस्था रहेको बताए । उनले परामर्शदाता र ठेकेदार कम्पनीलाई विदेशी मुद्रा भुक्तानीका लागि सटही प्रक्रिया ज्यादै झन्झटिलो रहेकाले यसलाई सहज बनाइदिन आग्रह गरे ।

माथिल्लो सान्जेन र सान्जेनको समग्र प्रगति क्रमश ७० र ६० प्रतिशत छ । सान्जेन जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किरणकुमार श्रेष्ठले मुख्य भौतिक संरचना निर्माणको जिम्मा पाएको ठेकेदार कम्पनी कमजोर रहेकाले काम प्रभावित भइरहेको बताए ।

प्रसारण लाइनको निर्माण गर्न सरकारी जग्गा र वन क्षेत्रको रूख काट्ने स्वीकृतिका लागि सरकारी प्रक्रिया अत्यन्त झन्झटिलो रहेको उनले जानकारी दिए । आयोजनाले विद्युत् गृहबाट चिलिमे हवसम्म १३२ केभीको सात किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन निर्माण गर्नुपर्नेछ ।

माथिल्लो सान्जेनबाट अप्रिल २०१९ बाट विद्युत् उत्पादनको लक्ष्य राखिएको छ । सान्जेनको भने नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले निर्माण गर्नुपर्ने चिलिमे हव-त्रिशूली ३ 'बी' २२० केभी प्रसारण लाइनसँग समन्वय गरी काम गर्नुपर्ने देखिएको छ । सो प्रसारण लाइन निर्माण हुने अवधि २०१९ को जुनसम्म तोकिएको छ ।

– रमेश लम्साल (रासस)

श्रोत: कारोबार, २०७५/०९/१७

जलविद्युत आयोजनालाई आतंकित पारेकोमा आपत्ति

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इप्पान) ले संखुवासभाका आयोजनाहरूलाई आतंकित पार्ने गतिविधिप्रति आपत्ति जनाएको छ । आइतबार इप्पान अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले जारी विज्ञप्तिमा लमजुङ, दैलेख, सुर्खेत, दोलखालगायतका जिल्लामा सुरक्षाको प्रत्याभूति एकदमै कमजोर भएको सिलसिलामा संखुवासभामा निर्माणाधीन आयोजनाहरूलाई लक्षित गरी आतंकित बनाएको गतिविधिप्रति आपत्ति जनाइएको छ ।

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था (इप्पान) ले संखुवासभाका आयोजनाहरूलाई आतंकित पार्ने गतिविधिप्रति आपत्ति जनाएको छ । आइतबार इप्पान अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले जारी विज्ञप्तिमा लमजुङ, दैलेख, सुर्खेत, दोलखालगायतका जिल्लामा सुरक्षाको प्रत्याभूति एकदमै कमजोर भएको सिलसिलामा संखुवासभामा निर्माणाधीन आयोजनाहरूलाई लक्षित गरी आतंकित बनाएको गतिविधिप्रति आपत्ति जनाइएको छ । विज्ञप्तिमा जलविद्युत आयोजनाहरू निर्माण भइरहेका र हुन लागेका जिल्लामा राज्यको सुरक्षाको प्रत्याभूति लागि अनुरोध गर्दै यस्ता विकास विरोधी तथा आतंक फैलाउने क्रियाकलापको निन्दा र भर्त्सना गरिएको छ । शनिबार मध्यराति संखुवासभास्थित अरुण तेस्रोको साइट कार्यालयमा बम विस्फोट भएको थियो भने दुई महिनाअघि बाँधस्थलमासमेत बम विस्फोट भएको थियो ।

उनले राज्यलाई जलविद्युत आयोजनालाई आतंकित पार्ने काम कस्तो गरिरहेको छ भनेर थाहा पाएपनि गतिविधिलाई नियन्त्रणका लागि राज्यले कुनै प्रयास नगर्नु बिडम्बना भएको बताए । “आतंकित पार्नेको पहिचान राज्यलाई भएरपनि यस्ता गतिविधि नियन्त्रणका लागि स्थानीय राजनीतिक पार्टीका प्रतिनीधिहरू र सरकारका निकायहरू सजग र सकृय हुनुपर्छ,” उनले भने, “जलविद्युत आयोजनाहरूलाई राज्यले सुरक्षाको प्रत्याभूति दिनुपर्छ ।”

विज्ञप्तिमा एक हजार मेगावाट निर्माण भईसकेको र ३ हजार ५ सय मेगावाट बराबर विद्युत खरिद सम्झौता (पीपीए) भई निर्माणमा चरणमा रही यसका लागि पुँजी, प्रविधि र जनशक्ति परिचालन भैसकेकोले यस्ता आयोजनाहरूमा सुरक्षाको प्रत्याभूति दिलाउनु सरकार र जनताको जिम्मेवारी रहेको उल्लेख छ ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०९/१७

निर्माणाधीन आयोजनाको प्रगति १५ दिनभित्र बुझाउन मन्त्रीको निर्देशन

प्रगति विवरण नबुझाउने प्रवर्द्धकलाई कुनै बाहनामा छुट्ट दिइँदैन: मन्त्री पुन

सरकारी तथा निजी क्षेत्रका निर्माणाधीन जलविद्युत आयोजनालाई १५ दिनभित्र प्रगति विवरण बुझाउन उर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले निर्देशन दिएको छ । आयोजनाको प्रगति सन्तोषजनक नरहेको भन्दै ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले निर्माणाधीन तथा निर्माण चरणका जलविद्युत आयोजनाको प्रगति विवरण बुझाउन सरोकारवाला संस्था तथा कम्पनीलाई निर्देशन दिएका हुन् । निर्देशनअनुसार नेपाल विद्युत प्राधिकरण, यसका सहायक कम्पनी तथा निजी क्षेत्रले १५ दिनभित्र विवरण पेस गर्नुपर्नेछ ।

मन्त्रालयले निर्देशन दिएपछि प्राधिकरणले पनि निजी क्षेत्रका आयोजनाको प्रगति विवरण माग्न शुरु गरेको छ । प्राधिकरणले सोमवार सूचना नै निकालेर मन्त्रालयले तोकेको अवधि भित्रै विवरण बुझाउन आग्रह गरेको छ । मन्त्री पुनले निर्माणमा देखिएको ढिलाईले ऊर्जा तथा जलविद्युत विकासको लक्ष्यमा असर परेकाले अनुगमन गर्न जरूरी रहेको बताउँदै आएका छन् । उनले निजी क्षेत्र मात्र नभई प्राधिकरण र यसका सहायक कम्पनीले निर्माण गरिरहेका आयोजनाको समेत अनुगमन हुनुपर्नेमा जोड दिएका छन् । विद्युत उत्पादनको लक्ष्य हासिल गर्न त्यही अनुसार आयोजनाको प्रगति हुनुपर्ने मन्त्री पुनले बताए । उनका अनुसार अब विद्युत उत्पादनसँगै अनुगमन तथा नियमनमा पनि कडाई गरिनेछ । प्रगति विवरण पेस नगर्ने प्रवर्द्धक वा विकासकर्ताले कुनै बाहनामा छुट्ट नपाउने पनि मन्त्री पुनको भनाई छ ।

मन्त्री पुनले दिगो विद्युत विकास, प्रसारण तथा पहुँचमा ध्यान दिन पनि प्राधिकरणलाई निर्देशन दिएका छन् । प्राधिकरणले सार्वजनिक गरेको सूचनामा भनिएको छ, 'प्राधिकरणसँग विद्युत खरीद सम्झौता (पिपिए) भएका विभिन्न प्रवर्द्धक मध्ये केहीले मात्र अद्यावधिक विवरण बुझाएकाले अनुगमनमा अष्टयारो परिरहेको छ ।' देशमा ऊर्जाको सङ्कट रहेकोमा कतिपय पिपिए भएका आयोजनाको निर्माण लामो समयसम्म शुरु नभएको प्राधिकरणले उल्लेख गरेको छ । योसँगै निर्माणाधीन आयोजनाको प्रगति सन्तोषजनक नरहेकाले यसले ऊर्जा व्यवस्थापनमा समेत अन्योल सिर्जना भएको छ ।

विद्यमान समस्या समाधान गर्दै दिगो ऊर्जा विकासमा जोड दिनुपर्ने हुँदा सम्पूर्ण जलविद्युत आयोजनाले १५ दिनभित्र प्राधिकरण विद्युत विकास विभागमा प्रगति विवरण बुझाउन निर्देशन दिइएको छ । मन्त्री पुनको निर्देशनकै आधारमा प्राधिकरणले सूचना निकालेको मन्त्रीका प्रेस संयोजक रोशन खड्काले बताए ।

गत शुक्रवारदेखि नुवाकोट तथा रसुवमा निर्माण भइरहेका विभिन्न आयोजनाको स्थलगत अवलोकन तथा मूल्याङ्कनका क्रममा समेत मन्त्री पुनले कुनै बाहनामा आयोजना निर्माणमा ढिलाई नगर्ने आग्रह गरेका थिए । आयोजनाको अवधि वा आफ्नो कार्यकाल लम्ब्याउन खोज्ने कर्मचारीलाई कारबाही गर्ने उनको चेतावनी छ ।

श्रोत: नागरीक, २०७५/०९/१७

निर्माणाधीन आयोजनाको प्रगति १५ दिनभित्र बुझाउन निर्देशन

सरकारी तथा निजी क्षेत्रका निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजनाको प्रगति सन्तोषजनक नरहेको भन्दै सरोकारवाला संस्था तथा कम्पनीलाई विवरण बुझाउन ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालयले निर्देशन दिएको छ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले निर्माणाधीन तथा निर्माण चरणका जलविद्युत् आयोजनाको प्रगति विवरण बुझाउन निर्देशन दिएका हुन् । निर्देशनअनुसार प्राधिकरण, यसका सहायक कम्पनी तथा निजी क्षेत्रले १५ दिनभित्र विवरण पेस गर्नु पर्नेछ।

मन्त्रालयले निर्देशन दिएपछि प्राधिकरणले पनि निजी क्षेत्रका आयोजनाको प्रगति विवरण माग्न सुरु गरेको छ । प्राधिकरणले सोमबार सूचना नै निकालेर मन्त्रालयले तोकेको अवधिभित्रै विवरण बुझाउन आग्रह गरेको छ।

मन्त्री पुनले निर्माणमा देखिएको ढिलाइले ऊर्जा तथा जलविद्युत् विकासको लक्ष्यमा असर परेकाले अनुगमन गर्न जरुरी रहेको बताउँदै आएका छन् । उनले निजी क्षेत्रमात्र नभई प्राधिकरण र यसका सहायक कम्पनीले निर्माण गरिरहेका आयोजनाको समेत अनुगमन हुनुपर्नेमा जोड दिएका छन्।

विद्युत् उत्पादनको लक्ष्य हासिल गर्न त्यही अनुसार आयोजनाको प्रगति हुनुपर्ने मन्त्री पुनले बताए । उनका अनुसार अब विद्युत् उत्पादनसँगै अनुगमन तथा नियमनमा पनि कडाई गरिनेछ । प्रगति विवरण पेस नगर्ने प्रवर्द्धक वा विकासकर्ताले कुनै बाहनामा छुट नपाउने पनि मन्त्री पुनको भनाइ छ।

मन्त्री पुनले दिगो विद्युत् विकास, प्रसारण तथा पहुँचमा ध्यान दिन पनि प्राधिकरणलाई निर्देशन दिएका छन् । प्राधिकरणले सार्वजनिक गरेको सूचनामा भनिएको छ, 'प्राधिकरणसँग विद्युत् खरिद सम्झौता (पिपिए) भएका विभिन्न प्रवर्द्धकमध्ये केहीले मात्र अद्यावधिक विवरण बुझाएकाले अनुगमनमा अप्ठ्यारो परिरहेको छ।'

देशमा ऊर्जा संकट रहेकामा कतिपय पिपिए भएका आयोजनाको निर्माण लामो समयसम्म सुरु नभएको प्राधिकरणले उल्लेख गरेको छ । योसँगै निर्माणाधीन आयोजनाको प्रगति सन्तोषजनक नरहेकाले यसले ऊर्जा व्यवस्थापनमा समेत अन्योल सिर्जना भएको छ।

विद्यमान समस्या समाधान गर्दै दिगो ऊर्जा विकासमा जोड दिनुपर्ने हुँदा सम्पूर्ण जलविद्युत् आयोजनाले १५ दिनभित्र प्राधिकरण विद्युत् विकास विभागमा प्रगति विवरण बुझाउन निर्देशन दिइएको छ । मन्त्री पुनको निर्देशनकै आधारमा प्राधिकरणले सूचना निकालेको मन्त्रीका प्रेस संयोजक रोशन खड्काले बताए।

गत शुक्रबारदेखि नुवाकोट तथा रसुवमा निर्माण भइरहेका विभिन्न आयोजनाको स्थलगत अवलोकन तथा मूल्यांकनका क्रममा समेत मन्त्री पुनले कुनै बाहनामा आयोजना निर्माणमा ढिलाई नगर्न आग्रह

गरेका थिए । आयोजनाको अवधि वा आफ्नो कार्यकाल लम्ब्याउन खोज्ने कर्मचारीलाई कारबाही गर्ने उनको चेतावनी छ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०९/१८

जलविद्युत् सुरक्षाको माग

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल (इप्पान)ले जलविद्युत् आयोजनाहरूको सुरक्षाको प्रत्याभूति दिन राज्यसँग माग गरेको छ । पछिल्लो समयमा देशका विभिन्न क्षेत्रका जलविद्युत् आयोजनाहरूमा असुरक्षा बढेको भन्दै प्रेस विज्ञप्ति जारी गरी उक्त माग गरिएको हो । विज्ञप्तिमा इप्पानले सङ्खुवासभाको अरुण तेस्रो जलविद्युत् आयोजनामा भएको आक्रमणको समेत भन्सना गरेको छ ।

शनिवार राती करीब १२ बजेर १० मिनेटको समयमा एक अज्ञात समूहले अरुण तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको कार्यालयमा बम आक्रमण गरेको छ । सङ्खुवासभाको तुम्लिङ्टारस्थित आयोजना कार्यालयको पर्खालमा उक्त बम पड्काइएको आयोजना प्रशासनले जानकारी दिएको हो ।

पर्खालको बाहिरपट्टि कुनामा राखिएको प्रेसर कुकर बमको विस्फोटका कारण पर्खालमा सामान्य क्षति पुगेको स्रोतले जानकारी दियो । विस्फोटकर्ताहरूले कुनै सङ्केत नछोडेकाले विस्फोट कसले गराएको हो भन्ने खुलेको छैन । तर, यसअघि गत माघमा उक्त आयोजनाको कार्यालयमा विस्फोट गराउने नेत्रविक्रम चन्द समूहमाथि आशङ्का रहेको स्रोतले बतायो । सो समयमा पनि कार्यालयको पर्खाल बाहिर नै विस्फोट गराइएको थियो ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०९/१८

रसुवा र नुवाकोटमा दुई वर्षभित्रै २२८ मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुने

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र प्राधिकरणको सहायक कम्पनी चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीको अगुवाईमा रसुवा र नुवाकोटमा २२८.३ मेगावाटका जलविद्युत् आयोजना निर्माणाधीन छन् ।

प्राधिकरणले ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली-३ का साथै सहायक कम्पनीको अगुवाईमा १११ मेगावाटको रसुवागढी, १४.८ मेगावाटको माथिल्लो सान्जेन तथा ४२.५ मेगावाटको सान्जेन जलविद्युत् आयोजना निर्माणाधीन रहेको प्राधिकरणले जनाएको छ । प्राधिकरणका अनुसार काममा कुनै अवरोध नआएमा सबै आयोजनाको निर्माण २०७६ भित्र निर्माण सम्पन्न हुने छन् । भूकम्प, त्यसपछि बाढीपहिरो र नाकाबन्दीले गर्दा सबै आयोजनाको निर्माण प्रभावित भएको थियो ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुन, सचिव अनुपकुमार उपाध्याय, प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङको टोलीले शुक्रबार, शनिबार र आइतबार स्थलगत निरीक्षण गरी निर्माणाधीन आयोजनाको काम तोकिएको समयभन्दा अगाडि नै सम्पन्न गर्न निर्देशन दिएको छ । टोलीले यसका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने विश्वास दिलाएको छ भने ठेकेदार कम्पनीहरूले पनि तोकिएकै समयमा आयोजना सम्पन्न गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् ।

टोलीले आयोजना, परामर्शदाता, ठेकेदार कम्पनीसँग आयोजनास्थलमै निर्माणमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायकाबारेमा छलफल गरेको थियो । मन्त्री पुनले भूकम्पपछि तयार गरिएको नयाँ समय तालिकामा आयोजनाको निर्माण जुनसुकै अवस्थामा पनि सक्न निर्देशन दिए । “सबै आयोजनामा तोकिएकै समयमा निर्माण सकिन्छ तर यसका लागि यस्तो त्यस्तो हुनुपर्छ भन्ने गरेको पाइन्छ,” उनले भने ।

प्राधिकरणको लगानी र चिनियाँ एक्जिम बैंकको सहूलितपूर्ण ऋणमा बनिरहेको माथिल्लो त्रिशूली-३ एको निर्माण वैशाख २०७६ (३० अप्रिल २०१९) भित्र सक्ने लक्ष्य राखिएको छ । आयोजनाले निर्माण गरिहेको त्रिशूली-३ ए मातातिर्थ २२० केभी प्रसारण लाइनको १ सय ४२ वटा टावरमध्ये स्थानीयको अवरोधका कारण पाँच वटा टावरको काम नै सुरु गर्न नसकिएको आयोजना प्रमुख फणिन्द्रराज जोशीले बताए ।

रसुवागढीको समग्र निर्माण प्रगति ६० प्रतिशत छ । आयोजनाले मिति २०७६ साल पुस १५ देखि विद्युत् उत्पादन शुरु गर्ने लक्ष्य राखेको छ । आयोजनाको विद्युत् जोड्नका लागि चिलिमे हव-त्रिशूली-३ बी प्रसारण लाइन हवको निर्माण हुनुपर्ने रसुवागढीले जनाएको छ । रसुवागढी हाइड्रोपावर कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत माधव कोइरालाले प्रसारण लाइन अभावमा विद्युत् खेर जान नदिन सबै सरोकारवाला निकाय गम्भीर बन्नुपर्ने अवस्था रहेको बताए । माथिल्लो सान्जेन र सान्जेनको समग्र प्रगति क्रमशः ७० र ६० प्रतिशत छ । सान्जेन जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किरणकुमार श्रेष्ठले मुख्य सिभिल संरचना निर्माणको जिम्मा पाएको ठेकेदार कम्पनी कमजोर रहेकाले काम प्रभावित भइरहेको बताए । आयोजनाले उत्पादित विद्युत् विद्युत्गृहबाट चिलिमे हवसम्म १३२ केभीको ७ किलोमिटर प्रसारण लाइन बनाएर जोड्ने लक्ष्य राखेको छ ।

माथिल्लो सान्जेनबाट अप्रिल २०१९ बाट विद्युत् उत्पादनको लक्ष्य राखिएको छ । सान्जेनको भने नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले निर्माण गर्नुपर्ने चिलिमे हव-त्रिशूली-३ बी २२० केभी प्रसारण लाइनसँग समन्वय गरी काम अगाडि बढाउनुपर्ने भएकाले उक्त प्रसारण लाइन निर्माण हुने अवधि सन् २०१९ को जुन—जुलाईसम्म तोकिएको छ ।

श्रोत: नागरीक, २०७५/०९/१८

१० वर्षमा १० हजार मेगावाट विद्युत्

हिमनाथ देवकोटा

नेपालमा १० वर्षे ऊर्जा संकट निवारण तथा विद्युत् विकास दशकलाई सफल पार्नका लागि १० हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन गरिने भएको छ।

विद्युत् उत्पादनका लागि मुलुकमा पर्याप्त जलस्रोत तथा जनशक्ति भएको र सरकार पनि स्थिर हुने भएकाले ऊर्जा मन्त्रालयले महत्वाकांक्षी योजना अघि सारेको हो। प्रेस सेन्टर नेपाल रसुवा शाखाले आइतबार चिलिमे जलविद्युत् आयोजना कार्यालयमा गरेको पत्रकार भेटघाट कार्यक्रममा बोल्दै ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले आगामी पाँच वर्षभित्र करिब ६ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुने बताए।

‘हामीले १० वर्षे योजना बनाएका छौं,’ मन्त्री पुनले भने, ‘हाम्रो कार्यकालमा ६ हजार मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुने छ।’ योजना सफल बनाउनका लागि स्वेतपत्र निर्माण भइरहेको मन्त्री पुनले जानकारी दिए। निर्माण भइरहेका आयोजनाको मन्त्रालयले तीन-तीन महिनामा समीक्षा गर्ने उनको भनाइ छ।

‘तीन महिनामा आयोजनामा भएको प्रगति, आयोजनाभित्र देखिएका समस्याबारे मन्त्रालयमा समीक्षा गर्छौं,’ उनले भने, ‘आयोजनामा देखिएका समस्या तत्काल समाधान गर्नका लागि हाम्रो तर्फबाट नियमित समन्वय गर्छौं।’

लाइसेन्स होल्ड गर्ने तथा लाइसेन्स बिक्री गर्नेको लाइसेन्स खारेज गरिने बताइएको छ। लाइसेन्स लिएर काम अघि नबढाएको, सर्भेको लाइसेन्स लिएर काम नगर्नेको लाइसेन्स खारेज गरिने र विद्युत् खरिद बिक्री सम्झौता गरेर काममा ढिलाइ गर्नेलाई पनि कारबाहीको दायरामा ल्याउने मन्त्री पुनले बताए। जलविद्युत् आयोजना निर्माणले स्थानीयस्तरमा रोजगारी सिर्जना, स्थानीयलाई १० प्रतिशत सेयर पाउने व्यवस्था र प्रभावित क्षेत्रमा पूर्वाधारमा भएको विकासका कारण स्थानीयको अपनत्व महसुस गरेकाले आयोजना निर्माण गर्न सहज भएको छ।

जलविद्युत् आयोजना अवलोकन

मन्त्री पुन, ऊर्जा सचिव अनुपकुमार उपाध्याय, नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङ, जलविद्युत् केन्द्रका प्रमुख, नुवाकोटका सांसद लगायतको टोलीले रसुवा र नुवाकोटमा निर्माण भएका तथा निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजनाको अवलोकन गरेका छन्।

जलविद्युत् आयोजनाको अवस्था, नीतिगत तथा व्यवहारिक समस्या र समाधानका विषयमा जानकारी लिनका लागि सातवटा जलविद्युत् आयोजनाको अवलोकन गरिएको हो।

निर्माण भइसकेका २२ मेगावाट क्षमताको चिलिमे र पाँच मेगावाट क्षमताको मैलुङ जलविद्युत् आयोजनाको अवलोकन गरेको छ। त्यस्तै माथिल्लो त्रिशुली एक, माथिल्लो त्रिशुली थ्री ए, माथिल्लो त्रिशुली थ्री बी, रसुवागढी, माथिल्लो सान्जेन र सान्जेन जलविद्युत् आयोजना अवलोकन गर्नुका साथै आयोजनाका समस्या र समाधानका उपायबारे छलफल गरेको छ।

त्यस्तै जलविद्युत् आयोजना अवलोकन गर्ने क्रममा टोलीले आयोजना, ठेकेदार कम्पनी र परामर्शदातालाई समयसीमा भित्रै निर्माण सम्पन्न गर्न निर्देशन दिएको छ। जलविद्युत् हवको रुपमा विकास भइरहेको जिल्लामा निर्माणाधीन आयोजना समयमा सम्पन्न गर्न ऊर्जामन्त्री पुनले आग्रह गरेका छन् । अधिकांश जलविद्युत् आयोजना इपिसी मोडलमा निर्माण भइरहेकाले समयमा नै निर्माण सम्पन्न गर्न सकेमा लागतको समस्या नआउने उनले बताए।

पाँच वर्षभित्र जिल्लामा करिब ६ सय मेगावाटभन्दा बढी विद्युत् उत्पादन हुने देखिएको छ । प्राधिकरणले निर्माण गरिरहेको चिलिमेदेखि मातातिर्थसम्मको प्रसारण लाइन निर्धारित समयभित्रै पूरा हुने नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले बताए।

दर्जन आयोजना निर्माण हुँदै

जिल्लामा अहिले १२ वटा जलविद्युत् आयोजना निर्माणाधीन अवस्थामा छन् । जिल्लाको टिमुरे, चिलिमे, हाकु, सरमथली, स्याफ्रु र भोर्लेमा धमाधम आयोजना निर्माण भइरहेका हुन्। न्यूनतम पाँच मेगावाटदेखि दुई सय १६ मेगावाट क्षमताका आयोजना निर्माण भइरहेको विद्युत् विकास विभागले जनाएको छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको लगानीमा एउटा र बाँकी आयोजना निजी क्षेत्रबाट निर्माण भइरहेको बताइएको छ। जिल्लाभित्रै निर्माण हुन लागेको आयोजनाबाट ५८८.७२ मेगावाट विद्युत् उत्पादन हुने छ । आगामी पाँच वर्षभित्र यी आयोजना निर्माण सम्पन्न भएर राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोडिने छन्।

इजाजत लिएर निर्माण प्रक्रिया सुरु गरिसकेका आयोजनामध्ये दुई सय १६ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो त्रिशुली एक, एक सय ११ मेगावाटको रसुवागढी, ७८ मेगावाटको सान्जेन खोला, ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशुली थ्री ए, ४२.५ मेगावाटको सान्जेन, २० मेगावाटको लाडटाङखोला रहेका छन्।

त्यस्तै १४.८ मेगावाटको माथिल्लो सान्जेन, १४.७ मेगावाटको फलाखुखोला, १४.३ मेगावाटको माथिल्लो मैलुङखोला, ६.४२ मेगावाटको माथिल्लो मैलुङ ए, ६ मेगावाटको न्यामन्याम र पाँच मेगावाटको फलाखु खोला रहेका छन्। रसुवागढीको ६० प्रतिशत, सान्जेनको ५०, माथिल्लो सान्जेनको ६५, माथिल्लो त्रिशुली थ्री 'ए'को ७५ प्रतिशत, माथिल्लो मैलुङ 'ए'को ८० प्रतिशत काम सम्पन्न भएको आयोजनाहरूले जनाएका छन् ।

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७५/०९/१८

निर्धारित मितिमै आयोजना पूरा गर्न ऊर्जामन्त्रीको दबाब

एक वर्षभित्रै निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी नेपाल विद्युत प्राधिकरण र चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीको अगुवाईमा रसुवा र नुवाकोटमा २२८ दशमलव ३ मेगावाट क्षमताका आयोजनाको निर्माण तीव्र पारिएको छ। नेपाल विद्युत प्राधिकरणले ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली ३ 'ए' र चिलिमेको मुख्य प्रवर्द्धकत्वमा १११ मेगावाटको रसुवागढी, १४ दशमलव ८ मेगावाटको माथिल्लो सान्जेन तथा ४२ दशमलव ५ मेगावाटको सान्जेन जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण तीव्र पारिएको हो।

भूकम्प, बाढीपहिरो र नाकाबन्दीका कारण सबै आयोजनाको निर्माण प्रभावित भएको थियो। ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुन, सचिव अनुपकुमार उपाध्याय, प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङको टोलीले स्थलगत निरीक्षण गरी निर्माणाधीन आयोजनाको काम तोकिएको समयभन्दा अगाडि नै सम्पन्न गर्न निर्देशन दिएको छ। टोलीले यसका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने विश्वास दिलाएको छ भने ठेकेदार कम्पनीहरूले पनि तोकिएकै समयमा आयोजना सम्पन्न गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन्।

टोलीले आयोजना, परामर्शदाता, ठेकेदार कम्पनीसँग आयोजनास्थलमै निर्माणमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायका बारेमा छलफल गरेको थियो। मन्त्री पुनले भूकम्पछि तयार गरिएको नयाँ समय तालिकामा आयोजनाको निर्माण जुनसुकै अवस्थामा पनि सक्न निर्देशन दिनुभयो।

‘सबै आयोजनामा तोकिएकै समयमा निर्माण सकिन्छ तर यसका लागि यस्तो त्यस्तो हुनुपर्छ भन्ने गरेको पाइन्छ’, उहाँले भन्नुभयो–‘अब तर भन्न पाइँदैन, आयोजनास्थलका समस्या यही समाधान गर्नु होस्, मन्त्रालय तहबाट समाधान गर्नुपर्ने समस्या भए भन्नुहोस् त्यसलाई तत्काल समाधान गर्न हाम्रो टिम सधैं तयार छ, तालिका अनुसार नै काम सकी नमुना आयोजनाको रूपमा अगाडि बढाऔं।’

नेपाल सरकार, प्राधिकरणको लगानी र चिनियाँ एक्जिम बैंकको सहूलितपूर्ण ऋणमा बनिरहेको माथिल्लो त्रिशूली ३ 'ए'को निर्माण वैशाख २०७६ (३० अप्रिल २०१९) भित्र सक्ने लक्ष्य राखिएको छ। आयोजनाले निर्माण गरिरहेको त्रिशूली ३ 'ए' मातातीर्थ २२० केभी प्रसारण लाइनको एक सय ४२ वटा टावरमध्ये स्थानीयको अवरोधका कारण पाँच टावरको काम नै शुरू गर्न नसकिएको आयोजना प्रमुख फणिन्द्रराज जोशीले बताउनुभयो। लागत सय समय बढ्न नदिन इन्जिनियरिङ, खरिद र निर्माण (इपीसी) मोडलमा सिभिल विद्युत्गृह, बाँध, सुरुङलगायतका संरचना र इलेक्ट्रोमेकानिकल तथा हाइड्रो मेकानिकलको काम गर्न चाइना गेजुवा ग्रुप अफ कम्पनीज (सीजीजीसी)लाई जिम्मा दिइरहेको छ। समयमा निर्माणस्थल दिन नसक्दा, विद्युत् गृह भूमिगत बनाउने या सतही बनाउने विवाद, क्षमता बढाउने निर्णय, भूकम्पलगायतका कारणले आयोजनाको निर्माण ढिलाइ भएको थियो। अहिले ठेकेदार कम्पनीको काम विगतमाभन्दा सन्तोषजनक रहेको र तोकिएको समय अगावै सक्ने गरी काम भइरहेको जोशीले बताउनुभयो।

रसुवागढीको समग्र निर्माण प्रगति ६० प्रतिशत छ। आयोजनाले २०७६ साल पुस १५ देखि विद्युत् उत्पादन शुरू गर्ने लक्ष्य राखेको छ। आयोजनाका विद्युत् जोड्नका लागि चिलिमे हब-त्रिशूली ३ 'बी' प्रसारणलाइन हबको निर्माण हुनुपर्छ। रसुवागढी हाइड्रोपावर कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत माधव कोइरालाले प्रसारणलाइन अभावमा विद्युत् खेर आउन नदिन सबै सरोकारवाला निकाय गम्भीर बन्नुपर्ने अवस्था रहेको बताउनुभयो। उहाँले परामर्शदाता र ठेकेदार कम्पनीलाई विदेशी मुद्रा भुक्तानीका लागि सटही प्रक्रिया ज्यादै झण्डाटिलो रहेकाले यसलाई सहज बनाइदिन आग्रह गर्नुभयो।

माथिल्लो सान्जेन र सान्जेनको समग्र प्रगति क्रमशः ७० र ६० प्रतिशत छ। सान्जेन जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किरणकुमार श्रेष्ठले मुख्य सिभिल संरचना निर्माणको जिम्मा पाएको ठेकेदार कम्पनी कमजोर रहेकाले काम प्रभावित भइरहेको बताउनुभयो। प्रसारणलाइनको निर्माण गर्न सरकारी जग्गा र वन क्षेत्रको रुख काट्ने स्वीकृतिका लागि सरकारी प्रक्रिया अत्यन्त झण्डाटिलो रहेको उहाँले जानकारी गराउनुभयो। आयोजनाले विद्युत् गृहबाट चिलिमे हबसम्म १३२ केभीको ७ किलोमिटर प्रसारणलाइन बनाउनुपर्छ।

माथिल्लो सान्जेनबाट अप्रिल २०१९ बाट विद्युत् उत्पादनको लक्ष्य राखिएको छ। सान्जेनको भने नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले निर्माण गर्नुपर्ने चिलिमे हब-त्रिशूली ३ 'बी' २२० केभी प्रसारण लाइनसँग समन्वय गरी काम अगाडि बढ्नुपर्ने रहेकाले उक्त प्रसारणलाइन निर्माण हुने अवधि जुन—जुलाई २०१९ सम्म यस आयोजनाको पनि निर्माण कार्य सक्ने गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाइएको आयोजनाले जनाएको छ।

श्रोत: नयाँ पत्रिका, २०७५/०९/१८

२२८ मेगावाटका जलविद्युत् आयोजना निर्माणको क्रममा

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र चिलिमे जलविद्युत्को अगुवाइमा –

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीको अगुवाइमा रसुवा र नुवाकोटमा २ सय २८ दशमलव ३ मेगावाटका आयोजनाको निर्माण भइरहेको छ । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली ३ ए र चिलिमको मुख्य प्रवद्धकत्वमा १ सय ११ मेगावाटको रसुवागढी, १४.८ मेगावाटको माथिल्लो सान्जेन तथा ४२.५ मेगावाटको सान्जेन जलविद्युत् आयोजनाको निर्माण भइरहेको हो । यी आयोजनाहरूको ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुन, सचिव अनुपकुमार उपाध्याय, प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङसहितको टोलीले स्थलगत निरीक्षण गरेका छन् । टोलीले आयोजनाको काम तोकिएको समयभन्दा अगाडि नै सम्पन्न गर्न दिएको निर्देशनअनुसार ठेकेदार कम्पनीहरूले सम्पन्न गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् । काममा कुनै अवरोध नआएमा सबै आयोजना २०७६ भित्र निर्माण सम्पन्न हुनेछन् ।

नेपाल सरकार, प्राधिकरणको लगानी र चिनियाँ एक्जिम बैंकको सहूलितपूर्ण ऋणमा बनिरहेको माथिल्लो त्रिशूली ३ एको निर्माण वैशाख ०७६ भित्र सक्ने लक्ष्य राखिएको छ । आयोजनाले निर्माण गरिहेको त्रिशूली ३ ए-मातातीर्थ २२० केभी प्रसारण लाइनको एक सय ४२ वटा टावरमध्ये पाँच टावर स्थानीयको अवरोधले निर्माण गर्न नसकिएको आयोजना प्रमुख फडीन्द्रराज जोशीले बताए । लागत समय बढ्न नदिन इन्जिनियरिङ, खरिद र निर्माण (इपिसी) मोडलमा सिभिल विद्युत्गृह, बाँध, सुरुङलगायतका संरचना र इलेक्ट्रोमेकानिकल तथा हाइड्रो मेकानिकलको काम चाइना गेजुवा ग्रुप अफ कम्पनिज (सिजिजिसी)लाई जिम्मा दिइएको छ ।

६० प्रतिशत निर्माण प्रगति भएको रसुवागढी आयोजनाले २०७६ पुस १५ देखि विद्युत् उत्पादन शुरु गर्ने लक्ष्य राखेको छ । आयोजनाको विद्युत् जोड्न चिलिमे हब-त्रिशूली ३ बी प्रसारण लाइन हबको निर्माण अनिवार्य छ । प्रसारण लाइन अभावमा विद्युत् खेर जान नदिन सरोकारवाला निकाय गम्भीर बन्नुपर्ने रसुवागढी हाइड्रोपावर कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत माधव कोइरालाले बताए ।

माथिल्लो सान्जेन र सान्जेनको समग्र प्रगति क्रमशः ७० र ६० प्रतिशत छ । सान्जेन जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किरणकुमार श्रेष्ठका अनुसार मुख्य सिभिल संरचना निर्माणको जिम्मा पाएको ठेकेदार कम्पनीको कमजोरीले काम प्रभावित भएको छ । प्रसारण लाइनको निर्माण गर्न सरकारी जग्गा र वन क्षेत्रको रूख कटान स्वीकृति झन्झटिलो रहेको उनले बताए । आयोजनाले विद्युत् गृहबाट चिलिमे हबसम्म १३२ केभीको ७ किलोमिटर प्रसारण लाइन बनाउनुपर्छ ।

माथिल्लो सान्जेनले अप्रिल २०१९ बाट विद्युत् उत्पादनको लक्ष्य राखेको छ । सान्जेनको भने प्राधिकरणले निर्माण गर्नुपर्ने चिलिमे हब-त्रिशूली ३ बी २२० केभी प्रसारण लाइनसँग समन्वय गरी काम अगाडि बढाउनुपर्ने भएकाले सो प्रसारण लाइन निर्माण हुने अवधि जुन—जुलाई २०१९ सम्म निर्माण कार्य सक्ने गरी कार्य अगाडि बढाइएको आयोजनाले जनाएको छ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०९/१८

चार जलविद्युत् आयोजनाको उत्पादन दुई वर्षभित्र

६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली श्री 'ए' ले आगामी वैशाखमा उत्पादन थाल्ने

रसुवा र नुवाकोटमा निर्माणाधीन २ सय २८ मेगावाट क्षमताका चार जलविद्युत् आयोजनाले दुई वर्षभित्रै उत्पादन थाल्ने गरी काम अघि बढाएका छन् । ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली श्री 'ए', १ सय ११ मेगावाटको रसुवागढी, १४ दशमलव ८ मेगावाटको माथिल्लो सान्जेन र ४२ दशमलव ५ मेगावाटको सान्जेन जलविद्युत् आयोजनाको काम धमाधम भइरहेको नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले जनाएको छ । चारै आयोजना विद्युत् प्राधिकरण र चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीको अगुवाइमा निर्माण भइरहेका हुन् । चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीको प्रवर्द्धक प्राधिकरण हो ।

सरकार, प्राधिकरणको लगानी र चिनियाँ एक्जिम बैंकको ऋणमा बनिरहेको माथिल्लो त्रिशूली श्री 'ए' को निर्माण आगामी वैशाखभित्र सक्ने लक्ष्य छ । आयोजनाले निर्माण गरिहेको त्रिशूली श्री 'ए' –मातातीर्थ २२० केभी प्रसारण लाइनका १ सय ४२ वटा टावरमध्ये अधिकांशको काम भइरहेको छ । ५ वटा टावरको काम स्थानीयको अवरोधका कारण सुरु हुन नसकेको आयोजना प्रमुख फडिन्द्रराज जोशीले बताए ।

आयोजनाको सिभिल, विद्युत् गृह, बाँध, सुरुङलगायतका संरचना र इलेक्ट्रोमेकानिकल तथा हाइड्रो मेकानिकलको काम गर्न चाइना गेजुवा ग्रुप अफ कम्पनिज (सीजीजीसी) लाई इन्जिनियरिङ, खरिद र निर्माण (ईपीसी) मोडलमा जिम्मा दिइएको छ ।

निर्माणस्थलको पहिचानमा ढिलाइ, विद्युत् गृह भूमिगत बनाउने या सतही बनाउने विवाद, क्षमता बढाउने निर्णय, भूकम्पलगायतका कारणले आयोजनाको निर्माणमा यसअघि ढिलाइ भएको थियो ।

ठेकेदार कम्पनीको काम सन्तोषजनक रहेको र तोकिएको समयअगावै सक्ने गरी काम भइरहेको जोशीले बताए ।

रसुवागढी आयोजनाको समग्र निर्माण प्रगति ६० प्रतिशत भएको आयोजनाले जनाएको छ । आयोजनाले २०७६ पुस १५ देखि विद्युत् उत्पादन सुरु गर्ने लक्ष्य राखेको छ ।

आयोजनाको विद्युत् जोड्नका लागि चिलिमे हब–त्रिशूली श्री 'बी' प्रसारण लाइन हबको निर्माण हुनुपर्छ । रसुवागढी हाइड्रोपावर कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत माधव कोइरालाले प्रसारण लाइन अभावमा विद्युत् खेर जान नदिन सबै सरोकारवाला निकाय गम्भीर बन्नुपर्ने अवस्था रहेको बताए । उनले परामर्शदाता र ठेकेदार कम्पनीलाई विदेशी मुद्रा भुक्तानी गर्दा सटही प्रक्रिया ज्यादै झन्झटिलो रहेकाले यसलाई सहज बनाइदिन आग्रह गरे ।

माथिल्लो सान्जेन र सान्जेनको समग्र प्रगति क्रमशः ७० र ६० प्रतिशत रहेको आयोजनाले जनाएको छ। सान्जेन जलविद्युत् कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किरणकुमार श्रेष्ठले मुख्य सिभिल संरचना निर्माणको जिम्मा पाएको ठेकेदार कम्पनी कमजोर रहेकाले काम प्रभावित भइरहेको बताए।

प्रसारण लाइनको निर्माण गर्न सरकारी जग्गा र वन क्षेत्रका रूख काट्न स्वीकृति लिने प्रक्रिया झन्झटिलो रहेको उनले बताए। आयोजनाले विद्युत् गृहबाट चिलिमे हबसम्म १३२ केभीको ७ किलोमिटर प्रसारण लाइन बनाउनुपर्छ। माथिल्लो सान्जेनबाट आगामी वैशाखसम्म विद्युत् उत्पादनको लक्ष्य राखिएको छ।

सान्जेनले भने आगामी १३-१४ महिनाभित्र विद्युत् उत्पादन सुरु गर्ने लक्ष्य राखेको छ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले निर्माण गर्ने चिलिमे हब-त्रिशूली थ्री 'बी' २२० केभी प्रसारण लाइन निर्माण भइसकेपछि उत्पादन सुरु गर्ने आयोजनाको तयारी छ। उक्त प्रसारण लाइन अर्को वर्ष निर्माण भइसक्ने प्राधिकरणले जनाएको छ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुन, सचिव अनुपकुमार उपाध्याय, प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङको टोलीले शुक्रबार, शनिबार र आइतबार चारै आयोजनाको स्थलगत निरीक्षण गरेको थियो। मन्त्री पुनले चारै आयोजना प्रमुखहरूलाई आयोजनाको काम सकेसम्म तोकिएको समयभन्दा अघि नै सक्न निर्देशन दिएका थिए।

टोलीले आयोजना, परामर्शदाता, ठेकेदार कम्पनीसँग आयोजना निर्माणमा देखिएका समस्या र समाधानका उपायबारेमा छलफल गरेको थियो। मन्त्री पुनले भूकम्पछि तयार गरिएको नयाँ समय तालिकामा आयोजनाको निर्माण जुनसुकै अवस्थामा पनि सक्न निर्देशन दिए।

‘आयोजना समयमै पूरा गर्न मन्त्रालयबाट गर्नुपर्ने सबै सहयोग हुन्छ,’ मन्त्रीले भने, ‘तालिकाअनुसार नै काम सकाउनुहोला।’

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७५/०९/१९

अब झोलामा खोला हाल्ने परिपाटीको अन्त्य : मुख्यमन्त्री भट्ट

शिवराज भट्ट

प्रदेश नम्बर ७ लाई उज्यालो प्रदेश वनाउन उर्जामैत्री कानुन निर्माण गर्न प्रदेश सरकार लागि परेको मुख्यमन्त्री त्रिलोचन भट्टले बताएका छन । बुधबार धनगढीमा आयोजित वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन तथा यसमा प्रदेश सरकारको भूमिका विषयक कार्याशाला गोष्ठीमा बोल्दै मुख्यमन्त्री भट्टले झोलामा खोला हाल्ने परिपाटीले वैकल्पिक उर्जाको क्षेत्रमा प्रगति हुन नसकेको बताए ।

‘अहिलेसम्म झोलामा खोला हालेर च्याखे थाप्नेहरुले गाउँघर उज्यालो हुन दिएनन्, अब यस्तो प्रवृत्ति हटाउन प्रदेश सरकार लाग्छ र उज्यालो प्रदेश हुन्छ’ उनले भने । प्राकृतिक स्रोतहरुको पहिचान तथा सही परिचालन गर्न सकेमात्रै प्रदेश ७ को शिघ्र विकास सम्भव हुने उनको भनाई छ ।

उज्यालो प्रदेश वनाउने अभियानमा वैकल्पिक उर्जा प्रवर्धन केन्द्रले प्रदेश नम्बर ७ लाई पनि मुख्य प्राथमिकतामा राखेकोमा धन्यवाद दिदै भट्टले केन्द्रसँग सहकार्य गरेर अगाडि बढ्न प्रदेश सरकार तत्पर रहेको बताए ।

कार्याशालामा प्रदेश सभामुख अर्जुनबहादुर थापा, उपसभामुख निर्मला बडाल जोशी, प्रदेश सरकारका मन्त्री, सांसदहरु तथा उर्जा क्षेत्रका विज्ञहरुको सहभागिता रहेको थियो । अहिलेसम्म प्रदेश नम्बर ७ का ४८ प्रतिशत जनता मात्रै विद्युतको पहुँचमा छन् ।

श्रोत: अञ्जपूर्ण पोष्ट, २०७५/०९/१९

काबेली करिडोर : दोस्रो पटक समय थप्दा पनि सकिएन काम

भीमकुमार बाँस्कोटा

काबेली करिडोर १३२ केभीए विद्युत् प्रसारण लाइन निर्माणका लागि दोस्रोपटक थपिएको समयमा पनि ७५ प्रतिशत मात्र काम भएको छ। दोस्रोपटक थपिएको समयमा करिडोर निर्माणको सम्पूर्ण काम सम्पन्न गर्न विद्युत् प्राधिकरणले निर्देशन दिए पनि निर्माण कम्पनीले कामलाई तीव्रता दिन नसक्दा अझै २५ प्रतिशत काम बाँकी रहेको हो। करिडोर निर्माणको काम पूरा नहुँदा पाँचथर, इलाम र ताप्लेङ्का निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजना प्रभावित भएका छन्।

करिडोर निर्माणका लागि दोस्रो पटक थपिएको समय वैशाख १० गते सकिएको हो। पूर्वी पहाडका पाँचथर, इलाम र ताप्लेजुङमा उत्पादित बिजुलीलाई मुलुकको विद्युत् प्राणालिमा जोड्ने उद्देश्यले करिडोरको निर्माण थालिएको थियो। १० वर्ष अघिदेखि निर्माण प्रक्रिया अघि बढाइको आयोजनाको काम सुरुवाती चरणदेखि नै सुस्त गतिमा थियो।

झापाको दमकदेखि पाँचथरको अमरपुरसम्मको ९० किलोमिटर लामो प्रसारण लाइन निर्माणको काममा ढिलाइ भएको हो। नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले २०६३ सालदेखि कोरिडोर निर्माण प्रक्रिया अघि बढाएको थियो। प्रक्रिया सुरु भएको तीन वर्ष ढिलो गरी दुई वटा भारतीय निर्माण कम्पनी जगुवर एन्ड एस्टर प्रालिले प्रसारण लाइन निर्माणको जिम्मा पाएको थियो। प्रसारण लाइन निर्माणको काममा समस्या आउँदा दोस्रो पटक थपिएको समयमा पनि ७५ प्रतिशत मात्र काम पूरा भएको काबेली करिडोरका प्रमुख दिपेन्द्रराज द्विवेदीले जानकारी दिए।

करिडोरका चारै वटा सवस्टेसन निर्माणको काम पूरा भएको छ। झापाको दमक, इलामको गोदक, पाँचथरको फिदिमस्थित थापाटार र अमरपुरको दुवीचौरमा सवस्टेसन निर्माणको काम सपन्न भएको हो। 'चारवटै सवस्टेसन निर्माणको काम एक वर्षअघि नै सम्पन्न भएको छ', द्विवेदीले भने 'प्रसारण लाइन विस्तारमै ठूलो समस्या आएकाले करिडोर निर्माणको काममा ढिलाइ भएको हो।' इलामको सोयाकदेखि पाँचथरको अमरपुरसम्मको प्रसारण लाइन विस्तारमा ढिलाइ भएको हो। ९० किलोमिटर प्रसारणलाइन विस्तारका लागि दुई सय ६० वटा टावर राख्नुपर्ने हुन्छ। यसमध्ये दुई सय ३२ वटा टावर राखिसकिएको छ। अब २८ वटाटावर राख्न बाँकी छ। टावर राख्नुपर्ने मध्ये १३ वटाटावर राख्ने ठाँउको विवाद नटुंगिएकाले काम रोकिएको बताइएको छ।

इलामको सिद्धिथुम्कामा ११ र चमैतामा दुई वटा टावर राख्ने विषयमा विवाद भएको द्विवेदीले बताए। 'अहिलेसम्म विवाद टुंगिएको छैन', उनले भने, 'इलाम प्रशासनले समेत विवाद मिलाउन चासो नदिँदा आयोजनाको काम रोकिएको हो।' प्रशासनको असहयोगका कारण विवाद समाधान गर्न नसकिएको आयोजना पक्षको आरोप छ।

झापाको दमकदेखि इलामसम्मको ९४ वटाटावर र पाँचथरको थापाटारदेखि अमरपुरको दुवीचौरसम्म २८ वटा टावर राख्ने काम सकिएको छ। प्रसारण लाइनको विचमा पर्ने पाँचथर इलाम खण्डमा काम नभएपछि थपिएको समयमा पनि करिडोरको काम नसकिएको हो। इलामको गोदकदेखि झापासम्म प्रसारण लाइन सञ्चालनमा आएको छ। करिडोर निर्माणको काम पूरा नहुँदा पाँचथर, इलाम र ताप्लेङ्का निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजना प्रभावित भएका छन्।

गोदक र पाँचथरको थापाटारबीचको दूरीमा अपेक्षित काम हुन नसक्दा समस्या आएको हो। 'समस्या धेरै छन्', द्विवेदीले भने, 'तत्काल समाधान हुने परिस्थिति बन्ला जस्तो छैन। विवाद टुंगो नलागी फेरि म्याद थप्ने या नथप्ने

भन्ने केही टुंगो छैन।' इलामको प्रशासन र प्रसारण लाइन निर्माणको जिम्मा पाएको निर्माण कम्पनीको असहयोगका कारण काम नसकिएको द्विवेदीको भनाइ छ। इलामका प्रमुख जिल्ला अधिकारी श्रवणकुमार तिमल्सेनाले आफू भर्खर मात्र सरुवा भएर इलाम आएको विवादको विषयमा आफूलाई जानकारी नभएको अन्नपूर्णलाई बताए।

'भर्खरै सरुवा भएर आएको छु', तिमल्सेनाले भने, 'करिडोरको काम के हुँदैछ। विवाद के हो भन्ने मलाई जानकारी छैन, अब बुझ्नेछु।' इलामको चमैता र सिद्धिथुम्कामा टावर राख्ने विषयमा स्थानीयसँग मुआब्जा विवाद भएको थियो। मुआब्जा विवाद नटुंगिएको कारण काम अहिलेसम्म रोकिएको छ। विवाद नभएको स्थानमा पनि निर्माण कम्पनीले टावर राख्न चासो दिएको छैन। काम गरेबापतको भुक्तानी पाउन नसक्दा निर्माणका लागि पर्याप्त कामदार खटाउन नसकिएको निर्माण कम्पनीका मधु बाबुले बताए।

सवस्टेसन निर्माणको काम भने एक वर्ष पहिले नै सम्पन्न भएको छ। २६ करोडको लागतमा निर्माण गरिएको दमक सवस्टेसनको काम मुठभरी एन्ड जोसी निर्माण कम्पनीले गरेको हो। इलामको गोदक, फिदिमको थापाटार र अमरपुरको दुवीचौरमा रहेको सवस्टेसन निर्माणको काम एबीबी इन्डिया लिमिटेडले गरेको हो। ५६ करोडको लागतमा तीन वटा सवस्टेसनको निर्माण सम्पन्न भएको हो। विश्व बैंक, नेपाल सरकार र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणको तीन अर्ब ५९ करोडको लागतमा करिडोर निर्माणको काम अघि बढाइएको हो। ८० प्रतिशत विश्व बैंकको लगानीमध्ये १५ प्रतिशत अनुदान र ६५ प्रतिशत ऋण लगानी काम सञ्चालन भएको हो। यसमध्ये एक अर्ब ३० करोडमा प्रसारणलाइन निर्माणका लागि ठेक्का लागेको थियो।

निर्धारित समयमा करिडोरको काम सम्पन्न नहुँदा पाँचथर र ताप्लेजुङमा निर्माणाधीन जलविद्युत् आयोजना निर्माणको काम पनि प्रभावित भएको छ। विश्व बैंकको सहयोगमा विद्युत् प्राधिकरणले प्राथमिकतामा राखेर अघि सारेको करिडोरको काम सुरुवाती समय देखिने सुस्त भएकाले जलविद्युत् आयोजना निर्माणको काम प्रभावित भएको हो। करिडोरको काम समयमा नसकिँदा यस क्षेत्रमा उत्पादन हुने विद्युत् केन्द्रीय ग्रिडमा जोड्न समस्या हुने भएकाले जलविद्युत् आयोजनाको काम पनि सुस्त भएको जलविद्युत् लगानीकर्ताले बताएका छन्।

श्रोत: अमियान, २०७५/०९/१९

अरुण तेस्रो आयोजनाको कार्यालयमा बम बिष्फोट

शनिवार राती करीब १२ बजेर १० मिनेटको समयमा एक अज्ञात समूहले अरुण तेस्रो जलविद्युत् आयोजनाको कार्यालयमा बम आक्रमण गरेको छ । सङ्खुवासभाको तुम्लिङ्गटारस्थित आयोजना कार्यालयको पर्खालमा उक्त बम पड्काइएको आयोजना प्रशासनले जानकारी दिएको छ ।

कुनै हल्लाखल्ला बिना नै आएको समूहले पर्खालको बाहिरपट्टी कुनामा राखेको कुकर बमको विष्फोटका कारण पर्खालमा सामान्य क्षति पुगेको स्रोतले जानकारी दियो । विष्फोट कसले गराएको हो भन्ने खुलेको छैन । तर, यसअघि गत माघमा उक्त आयोजनाको कार्यालयमा विष्फोट गराउने नेत्रविक्रम चन्द 'विप्लव' समूहमाथि आशङ्का रहेको स्रोतले बतायो । सो समयमा पनि कार्यालयको पर्खाल बाहिर नै विष्फोट गराइएको थियो ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०९/१९

खनार सबस्टेसनमा १६.६ एमभिएको ट्रान्सफर्मर जडान

नेपाल विद्युत प्राधिकरणले सुनसरीस्थित खनार सबस्टेसनको स्तरोन्नती गरेको छ । प्राधिकरणले खनारको ३३/११ केभी सबस्टेसनमा १६.६ एमभिए क्षमताको पावर ट्रान्सफर्मर जडान गरेर स्तरोन्नती गरी सञ्चालन गरेको हो । एसियाली विकास बैंक (एडिबी) को आर्थिक सहयोगमा 'वितरण प्रणाली सुदृढीकरण तथा विस्तार आयोजना' अन्तर्गत सबस्टेसनको क्षमता अभिवृद्धि गरेर सुचारु गरिएको आयोजना प्रमुख बोधराज ढकालले बताए । ढकालका अनुसार स्तरोन्नतीपछि सबस्टेसनको क्षमता ४१.२ एमभिए भएको छ । यसअघि यो सबस्टेसनमा ८ एमभिए र १६.६ एमभिएका २ वटा ट्रान्सफर्मर जडान थिए । १६.६ को नयाँ ट्रान्सफर्मर थपेर ४१.२ एमभिए बनाइएको प्राधिकरणले जनाएको छ । सबस्टेसनको स्तरोन्नतीपछि सुनसरीको आपूर्ति व्यवस्था सहज भएको प्राधिकरणको इटहरी वितरण केन्द्र प्रमुख रोशन खड्काले बताए । प्राधिकरणको आयोजना व्यवस्थापन निर्देशनालय अन्तर्गत वितरण प्रणाली सुदृढीकरण तथा बिस्तार आयोजनाले देशभरका ३३/११ केभी सबस्टेसनको स्तरोन्नती गर्दै आएको छ । खनारसँगै यसअघि सिन्धुली, धनगढी, नेपालगञ्ज, भैरहवा र फिक्कल सबस्टेसनको स्तरोन्नती गरेर सुचारु गरिसकेको छ । औरही, हरिपुर, विष्णुपुर, रंगेली र बुटवल चौराहा सबस्टेसनको काम आगामी जेठ १५ भित्र सम्पन्न गर्ने लक्ष्य छ । यसैगरी गरी १३२ केभी दुहबी सबस्टेसनदेखि खनारसम्म ३३ केभी लाइनको केही खण्ड भूमिगत बनाउने कार्य पनि भइरहेको आयोजनाका सहायक इन्जिनियर दुर्गादत्त सुवेदीले बताए ।

श्रोत: अभियान, २०७५/०९/१९

समयमा प्रसारण लाइन बनाउन रसुवागढीको आग्रह

रसुवागढी जलविद्युत् आयोजना (१११ मेवा)को निर्माण ६० प्रतिशत सकिएको छ । तर, सोही गतिमा प्रसारण लाइन नबने उत्पादित विद्युत् खेर जाने भन्दै रसुवागढी हाइड्रोपावर कम्पनीले समयमै प्रसारण लाइन बनाउन आग्रह गरेको छ ।

आयोजनाले सन् २०२० को जनवरीदेखि विद्युत् उत्पादन शुरू गर्ने लक्ष्य छ । उत्पादित विद्युत् जोड्नका लागि चिलिमे हव-त्रिशूली ३ 'बी' प्रसारण लाइन हवको निर्माण हुनुपर्छ । तर, उक्त प्रसारण लाइन निर्माणका लागि भर्खरै ठेकेदार छनोट भएको छ । प्रसारण लाइन निर्माण गरिसक्ने समय सन् २०१९ को जुलाई रहेको छ । 'प्रसारण लाइन सन् २०१९ को अक्टोबरसम्ममा आयो भने पनि हुन्छ,' रसुवागढीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत माधव कोइरालाले भने, 'अन्य आयोजनाहरूको प्रसारण लाइनमा आए जस्तै समस्या आउनसक्ने सम्भावनालाई दृष्टिगत गर्दै हामीले अहिलेबाटै झक्झक्याएका हौं ।' उनले परामर्शदाता र ठेकेदार कम्पनीलाई विदेशी मुद्रा भुक्तानीका लागि सटही प्रक्रिया ज्यादै झन्झटिलो रहेकाले यसलाई सहज बनाइदिन पनि आग्रह गरेका छन् ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्री वर्षमान पुन, सचिव तथा मन्त्रालय र नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका उच्च अधिकारीहरू आयोजनास्थल पुगेको अवसरमा कोइरालाले आफ्नो कुरा राखेका हुन् ।

आयोजनाको ४ हजार २ सय मिटर लामो हेडरेस टनेलमध्ये ५ सय ९० मिटर मात्र बाँकी रहेको कोइरालाले जानकारी दिए । 'सकिएको जतिमा कङ्क्रिटिडको काम हुँदै छ,' उनले भने, '३ महीनाभित्र बाँकीको पनि काम सकिने छ ।' आवश्यकताअनुसार ३ सिफ्टमा समेत काम भइरहेको आयोजनाको पहुँच मार्गमा वर्षातले के कस्तो असर पर्छ भन्ने कुराले बाँकी काम प्रभावित हुने उनको भनाइ छ ।

तोकिएको समय अगावै आयोजना सक्न मन्त्रीको निर्देशन

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री पुनले रसुवा र नुवाकोटमा निर्माणाधीन २ सय २८ दशमलव ३ मेगावाट (मेवा)का जलविद्युत् आयोजना तोकिएको समयभन्दा अगाडि नै सम्पन्न गर्न निर्देशन दिएका छन् ।

प्राधिकरण र चिलिमे जलविद्युत् कम्पनीले निर्माण गरिरहेका जलविद्युत् आयोजनाहरूको स्थलगत निरीक्षणका क्रममा मन्त्री पुनले यस्तो निर्देशन दिएका हुन् । भूकम्पपछि तयार गरिएको नयाँ समय तालिकामा आयोजनाको निर्माण जुनसुकै अवस्थामा पनि सक्न उनले भनेका छन् ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले ६० मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली ३ 'ए' र चिलिमको मुख्य प्रवर्द्धनमा १ सय ११ मेवाको रसुवागढी, १४ दशमलव ८ मेवाको माथिल्लो साञ्जेन तथा ४२ दशमलव ५ मेवाको साञ्जेन जलविद्युत् निर्माण गरिरहेको छ । शुक्रवारदेखि ३ दिनसम्म मन्त्री पुनलगायतको टोलीले ती आयोजनाको निरीक्षण गरेको हो ।

श्रोत: उर्जा खबर, २०७५/०९/२०

माथिल्लो त्रिशूली ३ बी को निर्माण सुरु, ४ वर्षमा पूरा हुने

३७ मेगावाटको माथिल्लो त्रिशूली ३ बी जलविद्युत आयोजनाको निर्माण सुरु भएको छ । नेपाल विद्युत प्राधिकरण र नेपाल दूर सञ्चार कम्पनीको सहकार्यमा आयोजनाको निर्माण अघि बढेको हो । रसुवा र नुवाकोटको सीमामा पर्ने आयोजना स्थलसम्म पुग्ने पहुँच मार्ग तयार भएपछि निर्माण प्रक्रिया अघि बढेको त्रिशूली जलविद्युत कम्पनीले जनाएको छ । यो आयोजना त्रिशूली ३ ए को क्यासकेड हो । आयोजनाको ४ सय ६३.६ मिटर लामो परीक्षण सुरु पूरा भएको छ । आयोजनाको सिभिल संरचना निर्माणको ठेक्का चीनको सिचुआन एएनएचई हाइड्रोलेक्ट्रिक कम्पनीलाई दिइएको छ । ठेकेदार कम्पनीसँग १ अर्ब ९१ करोड ४६ लाख १९ हजार ४ सय ७२ रुपैयाँ (३ करोड १८ लाख ४७ हजार ८ सय ३८ अमेरिकी डलर) मा सम्झौता भएको छ । ८ अर्ब ९४ करोड रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको आयोजनामा ७० प्रतिशत ऋण र ३० प्रतिशत स्वपुँजी लगानी रहनेछ । जलविद्युत लगानी तथा विकास कम्पनी, नागरिक लगानी कोष, नबिल र नेपाल बैंकले ऋण लगानी गर्दैछन् । ऋण लगानी गर्ने बैंक तथा वित्तीय संस्था र प्रवर्द्धक कम्पनीबीच सम्झौता हुँदैछ । यस्तै, स्वपुँजी लगानीको ३० प्रतिशत प्राधिकरणले, ३० प्रतिशत नेपाल दूर सञ्चार कम्पनीले, ५ प्रतिशत रसुवा र नुवाकोट जिल्लाका स्थानीय निकायले, १० प्रतिशत स्थानीयले, १५ प्रतिशत आम सर्वसाधारणले र ५ प्रतिशत प्राधिकरण र नेपाल टेलिकमका कर्मचारीले लगानी गर्नेछन् । आयोजनाबाट २०७८ चैत १७ गतेदेखि व्यवसायिक विद्युत उत्पादन सुरु गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । उत्पादन हुने विद्युत ३ किलोमिटर टाढाको १३२ केभी त्रिशूली ३ बी हबमा लगेर जोडिने छ । आयोजना पूरा भएपछि वार्षिक २९२.५९ गीगावाट घन्टा विद्युत उत्पादन हुनेछ ।

श्रोत: काव्तिपुर, २०७५/०९/२०

दुई ठूला आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमति चिनियाँ कम्पनीलाई

कुल ५ सय ७० मेगावाट क्षमताका दुई आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र चिनियाँ कम्पनीले पाएको छ। हुम्ला कर्णालीका दुई विद्युत् आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र चिनियाँ कम्पनी सिचुवान वाडपिड इनर्जी साइन्स एन्ड टेक्नोलोजी कर्पोरेसन लिमिटेडलाई दुई वर्षका लागि दिइएको विभागले जनाएको छ।

२ सय ३५ मेगावाटको हुम्ला कर्णाली १ र ३ सय ३५ मेगावाटको हुम्ला कर्णाली २ जलविद्युत् आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र चिनियाँ कम्पनीलाई दिइएको विभागले जनाएको छ। हुम्ला कर्णाली १ आयोजना हुम्लाको साया, जौर गोथी र मेलम्चीमा छ। हुम्ला कर्णाली २ आयोजना साया, राया, खार्पुनाथ, रोधीकोट, लालीमा पर्छ।

विभागले पछिल्लो एक वर्षमा मात्रै ७ हजार ३ सय ६३ मेगावाटका २४ आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र जारी गरेको छ।

अहिले एक सय मेगावाटभन्दा ठूला ३६ आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र जारी गरिएको विभागले जनाएको छ। यी आयोजनाको क्षमता ११ हजार मेगावाटभन्दा बढी छ।

विभागले ४ हजार ६ सय ४१ मेगावाट क्षमताका १ सय ७२ वटा आयोजनालाई उत्पादन अनुमतिपत्र जारी गरेको छ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०९/२०

त्रिशूली 'श्री बी' ले सार्वजनिक जग्गा प्रयोगको स्वीकृति पाएन

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र नेपाल टेलिकमको संयुक्त लगानीमा निर्माण हुन लागेको त्रिशूली 'श्री बी' जलविद्युत् आयोजनालाई सार्वजनिक वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग गर्न नपाउँदा समस्या भएको छ ।

आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने सरकारी वन क्षेत्र र सरकारी पर्ती जग्गाका सम्बन्धमा निर्णय गराउन पटक-पटक प्रयास भए पनि समस्या समाधान हुनसकेको छैन ।

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयले समयमै निर्णय नगरिँदा आयोजनालाई समस्या भएको हो । सरकारी वन क्षेत्र र सरकारी पर्ती गरी आयोजनालाई करीब एक हजार रोपनी जग्गा आवश्यक पर्ने देखिएको छ ।

निर्माणाधिन गल्छी-मैलुङ सडकखण्डका कारण पनि आयोजनाको निर्माणमा समस्या खडा भएको छ । सडक निर्माणका लागि भन्दै निर्माण व्यवसायीले दिउँसोको समयमा सो सडक खण्ड बन्द गर्दै आएका छन् ।

नेपाल सरकारले विभिन्न निकायबाट प्राप्त गर्नुपर्ने विदेशी मुद्रा सटही, विस्फोटक पदार्थ आयातमा समेत स्वीकृति प्राप्त गर्न समस्या परेको आयोजनाका प्रबन्ध सञ्चालक मोहन गौतमले जानकारी दिए ।

यस्तै ठेकेदार कम्पनीलाई विदेशी मुद्रामा भुक्तानी गर्नुपर्ने नोट सटही सुविधा दिनुपर्ने माग आयोजनाको छ ।

निर्माण कम्पनीले आयोजना स्थलमा प्रयोग गर्ने उपकरण, निर्माण सामग्री तथा स्पेयर पार्ट्स बाहिरी मुलुकबाट ल्याउनुपर्ने हुँदा त्यसका लागि प्रक्रियागत झन्झट पैदा भएको प्रबन्ध सञ्चालक गौतमको भनाइ थियो ।

सो आयोजनामा ३० प्रतिशत स्वपुँजी र ७० प्रतिशत ऋण लगानी हुनेछ । स्वपुँजीमध्ये प्राधिकरणको ३० प्रतिशत, नेपाल टेलिकमको ३० प्रतिशत, नुवाकोट र रसुवा जिल्लाका स्थानीय गाउँपालिका र जिल्ला समन्वयन समितिको पाँच प्रतिशत, ती जिल्लाका स्थानीय वित्तीय संस्थाको पाँच प्रतिशत, त्यहाँका बासिन्दाको १० प्रतिशत, आम नेपालीको १५ प्रतिशत र प्राधिकरण र टेलिकमका कर्मचारीको पाँच प्रतिशत शेयर लगानी रहने व्यवस्था गरिएको छ ।

यस्तै आयोजनामा नबिल बैंक, जलविद्युत् लगानी तथा विकास कम्पनी, नागरिक लगानी कोष, नेपाल बैंकलगायतसँग ऋण सम्झौता गर्ने तयारी गरिएको छ । आयोजना र प्राधिकरणबीच २०७४ साल भदौ ६ गते विद्युत् खरिद सम्झौता भएको थियो । सम्झौताअनुसार आयोजनाले २०७८ साल फागुन १७ गते विद्युत् उत्पादन गर्ने मिति तय गरिएको छ । आयोजना र चिनियाँ ठेकेदार कम्पनी सिचुवान एएनएचई चीनबाट गत माघ २९ गते रु एक अर्ब ९९ करोड ४६ लाख ९९ हजार ४७२को लागतमा सो आयोजना निर्माण गर्ने ठेक्का सम्झौता भएको थियो ।

आयोजना नुवाकोटको किस्पाङ गाउँपालिका र रसुवा जिल्लाको उत्तरगया गाउँपालिकामा अवस्थित छ । सो आयोजना नदी प्रवाही आयोजना हो । माथिल्लो त्रिशूली 'श्री' एक आयोजनाबाट निस्किएको पानी प्रयोग गरेर ३७ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

सो परियोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन २०७२ साल माघ २९ गते नै स्वीकृत भइसकेको र हाल ४६३.६ मिटर लामो परीक्षण सुरुङ निर्माण गरिसकिएको छ, भने कार्यालय भवन तथा आवास भवन पनि निर्माण भइसकेको छ ।

यस्तै परियोजनाका लागि अधिग्रहण गरिएको करीब ९६ रोपनी जग्गाको जग्गा धनीलाई मुआब्जा वितरण गर्ने कार्य सम्पन्न भइसकेको छ । उक्त आयोजनाबाट औसतमा २९२.५९ गिगावाट घण्टा ऊर्जा उत्पादन हुनेमा सुकखायाममा १३४.८८ मेगावाट घण्टा र वर्षायाममा १५७.७१ घण्टा ऊर्जा उत्पादन हुनेछ । सो परियोजनाको कूल लागत रु आठ अर्ब

९४ करोड रहेको छ ।

केही दिन पहिले ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले आयोजनाको स्थलगत निरीक्षण गर्दै तोकिएको समयमा नै आयोजना सम्पन्न गर्न निर्देशन दिनुभएको थियो ।

त्रिशूली जलविद्युत् कम्पनी २०६८ वैशाख २९ गते स्थापना भएको सार्वजनिक कम्पनी हो ।

श्रोत: आर्थिक दैनिक, २०७५/०९/२०

त्रिशूली 'श्री बी' ले सार्वजनिक जग्गा प्रयोगको स्वीकृति पाएन

नेपाल विद्युत् प्राधिकरण र नेपाल टेलिकमको संयुक्त लगानीमा निर्माण हुन लागेको त्रिशूली 'श्री बी' जलविद्युत् आयोजनालाई सार्वजनिक वन क्षेत्रको जग्गा प्रयोग गर्न नपाउँदा समस्या भएको छ । आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने सरकारी वन क्षेत्र र सरकारी पर्ती जग्गाका सम्बन्धमा निर्णय गराउन पटक-पटक प्रयास भए पनि समस्या समाधान हुनसकेको छैन ।

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयले समयमै निर्णय नगरिदिँदा आयोजनालाई समस्या भएको हो । सरकारी वन क्षेत्र र सरकारी पर्ती गरी आयोजनालाई करीब एक हजार रोपनी जग्गा आवश्यक पर्ने देखिएको छ । निर्माणाधिन गल्छी-मैलुङ सडकखण्डका कारण पनि आयोजनाको निर्माणमा समस्या खडा भएको छ । सडक निर्माणका लागि भन्दै निर्माण व्यवसायीले दिउँसोको समयमा सो सडक खण्ड बन्द गर्दै आएका छन् ।

नेपाल सरकारले विभिन्न निकायबाट प्राप्त गर्नुपर्ने विदेशी मुद्रा सटही, विस्फोटक पदार्थ आयातमा समेत स्वीकृति प्राप्त गर्न समस्या परेको आयोजनाका प्रबन्ध सञ्चालक मोहन गौतमले जानकारी दिए ।

यस्तै ठेकेदार कम्पनीलाई विदेशी मुद्रामा भुक्तानी गर्नुपर्ने नोट सटही सुविधा दिनुपर्ने माग आयोजनाको छ ।

निर्माण कम्पनीले आयोजना स्थलमा प्रयोग गर्ने उपकरण, निर्माण सामग्री तथा स्पेयर पार्ट्स बाहिरी मुलुकबाट ल्याउनुपर्ने हुँदा त्यसका लागि प्रक्रियागत झन्झट पैदा भएको प्रबन्ध सञ्चालक गौतमको भनाइ थियो ।

सो आयोजनामा ३० प्रतिशत स्वपूँजी र ७० प्रतिशत ऋण लगानी हुनेछ । स्वपूँजीमध्ये प्राधिकरणको ३० प्रतिशत, नेपाल टेलिकमको ३० प्रतिशत, नुवाकोट र रसुवा जिल्लाका स्थानीय गाउँपालिका र जिल्ला समन्वयन समितिको पाँच प्रतिशत, ती जिल्लाका स्थानीय वित्तीय संस्थाको पाँच प्रतिशत, त्यहाँका बासिन्दाको १० प्रतिशत, आम नेपालीको १५ प्रतिशत र प्राधिकरण र टेलिकमका कर्मचारीको पाँच प्रतिशत शेयर लगानी रहने व्यवस्था गरिएको छ ।

यस्तै आयोजनामा नबिल बैंक, जलविद्युत् लगानी तथा विकास कम्पनी, नागरिक लगानी कोष, नेपाल बैंकलगायतसँग ऋण सम्झौता गर्ने तयारी गरिएको छ । आयोजना र प्राधिकरणबीच २०७४ साल भदौ ६ गते विद्युत् खरिद सम्झौता भएको थियो । सम्झौताअनुसार आयोजनाले २०७८ साल फागुन १७ गते विद्युत् उत्पादन गर्ने मिति तय गरिएको छ । आयोजना र चिनियाँ ठेकेदार कम्पनी सिचुवान एएनएचई चीनबाट गत माघ २९ गते रु एक अर्ब ९९ करोड ४६ लाख १९ हजार ४७२को लागतमा सो आयोजना निर्माण गर्ने ठेक्का सम्झौता भएको थियो ।

आयोजना नुवाकोटको किस्पाङ गाउँपालिका र रसुवा जिल्लाको उत्तरगया गाउँपालिकामा अवस्थित छ । सो आयोजना नदी प्रवाही आयोजना हो । माथिल्लो त्रिशूली 'श्री' एक आयोजनाबाट निस्किएको पानी प्रयोग गरेर ३७ मेगावाट विद्युत् उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । सो परियोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदन २०७२ साल माघ २९ गते नै स्वीकृत भइसकेको र हाल ४६३।६ मिटर लामो परीक्षण सुरुङ निर्माण गरिसकिएको छ, भने कार्यालय भवन तथा आवास भवन पनि निर्माण भइसकेको छ । यस्तै परियोजनाका लागि अधिग्रहण गरिएको करीब ९६ रोपनी जग्गाको जग्गा धनीलाई मुआब्जा वितरण गर्ने कार्य सम्पन्न भइसकेको छ । उक्त आयोजनाबाट औसतमा २९२।५९ गिगावाट घण्टा ऊर्जा उत्पादन हुनेमा सुकखायाममा १३४।८८ मेगावाट घण्टा र वर्षायाममा १५७।७९ घण्टा ऊर्जा उत्पादन हुनेछ । सो परियोजनाको कूल लागत रु आठ अर्ब ९४ करोड रहेको छ ।

केही दिन पहिले ऊर्जा जलस्रोत तथा सिँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले आयोजनाको स्थलगत निरीक्षण गर्दै तोकिएको

समयमा नै आयोजना सम्पन्न गर्न निर्देशन दिएका थिए । त्रिशूली जलविद्युत् कम्पनी २०६८ वैशाख २९ गते स्थापना भएको सार्वजनिक कम्पनी हो । रासस

श्रोत: नेपाल समाचारपत्र, २०७५/०९/२०

चीन जोड्ने विद्युत् प्रसारणलाइनले गति लिनै

हेमन्त जोशी

नेपाल र चीनलाई विद्युत् मार्गबाट जोड्ने उद्देश्यका साथ अगाडि बढिरहेको गल्छी-रसुवागडी-केरुड अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन निर्माण गर्ने विषयले गति लिएको छ।

चीनको महत्वाकांक्षी योजना 'बेल्ट एन्ड रोड इनिशियटिभ' अन्तर्गत निर्माण गर्न लागिएको ४ सय केभी अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन निर्माणका लागि पछिल्लो समय नीतिगत र प्राविधिक पक्षलाई दुवै देशले प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइरहेका छन्। आयोजनाको प्राविधिक रूपमा निर्माण सम्भाव्यता अध्ययन र नीतिगत रूपमा दुई देशबीच एमओयू गर्ने कार्यसँगै अघि बढिरहेको ऊर्जा मन्त्रालयका प्रवक्ता दिनेशकुमार घिमिरेले बताउनुभयो।

'आयोजना निर्माणका लागि दुवैतिरको पूर्वसम्भाव्यता अध्ययन गरेर दुई देशबीच प्रतिवेदन साटासाट भएको छ। अहिले दुवै पक्षबाट उक्त प्रतिवेदनमा रिभ्यु भइरहेको छ। केही समयभित्रै प्राविधिक पक्ष टुङ्गाउने हाम्रो तयारी छ।' नेपाल समाचारपत्रसँग कुरा गर्दै प्रवक्ता घिमिरेले भन्नुभयो। आयोजनाको एमओयू गर्न दुईपक्षीय बैठकका लागि पहल भइरहेको घिमिरेले बताउनुभयो। 'प्राविधिक रूपमा आयोजना कसरी अगाडि बढ्छ भन्दा पनि नीतिगत सहमति कसरी हुन्छ भन्ने मुख्य कुरा हो। उपयुक्त समय मिलाएर दुईपक्षीय बैठक बस्ने तयारी भइरहेको छ। सोही बैठकले यो विषयको टुंगो लगाउनेछ।' उहाँले भन्नुभयो। प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको चीन भ्रमणको तयारी भइरहेका बेला उक्त भ्रमणमा बेल्ट एन्ड रोड इनिशियटिभ परियोजनाले उच्च प्राथमिकता पाउने र प्रसारणलाइन निर्माण गर्ने विषय तार्किक निश्कर्षमा पुग्नेसमेत उहाँले इंगित गर्नुभएको छ।

गल्छी-रसुवागडी-केरुड अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन आयोजनाका प्रमुख कोमलनाथ आत्रेयले आयोजनाका नीतिगत तथा प्राविधिक विषयमा प्रारम्भिक छलफलका गर्न चीनका लागि नेपालका राजदूत लीलामणि पौडेलमार्फत् पहल गरिरहेको बताउनुभयो। 'मे ४ मा राजदूत पौडेलले अन्तर्देशीय प्रसारणलाई निर्माणका विषयमा बेइजिङमा छलफल गर्ने कार्यक्रम रहेको छ।

उक्त छलफलले केही विषयलाई टुंगो लगाउने र बाँकी विषयमा थप छलफलका लागि आधारशिला तय गर्नेछ।' आत्रेयले भन्नुभयो। २०१७ मे १२ मा बेल्ट एन्ड रोड इनिशियटिभमा सहकार्यका लागि नेपाल र चीनबीच एमओयू भएको थियो। सोही परियोजनाअन्तर्गत रहेको नेपाल र चीनबीच विद्युत् आदानप्रदानका लागि गल्छी-रसुवागडी-केरुड अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन महत्त्वपूर्ण मानिएको छ। चीनको विद्युत् प्रणालीलाई नेपालसँग मात्र नभई दक्षिण एसियाली मुलुकलाई समेत जोड्ने भएकाले उक्त प्रसारणलाइनलाई निकै महत्त्वका साथ हेरिएको छ।

नेपाल र चीनबीच गत असोजमा नै ऊर्जा आदानप्रदान तथा सहयोगसम्बन्धी प्रारम्भिक समझदारीपत्रमा हस्ताक्षर भइसकेको छ। त्रिशूली-गल्छी प्रसारणलाइनले चीनसँग आबद्धता कायम गरेपछि नेपाल, भारत

र चीनबीच प्रसारण ग्रिडसमेत एकापसमा जोडिनेछ। उक्त प्रसारणलाइन निर्माण भएमा त्रिशूली र चिलिमे करिडोरमा उत्पादित विद्युत् राष्ट्रिय प्रसारणलाइनमा जोड्न सहयोग पुग्ने देखिन्छ।

भारतसँग मात्रै जोडिएको विद्युत् प्रसारण लाइनलाई चीनसँग पनि जोड्ने लक्ष्यका साथ रसुवागढी-चिलिमे-गल्छी प्रसारणलाइन निर्माण गर्न लागिएको हो। नेपाल र चीनबीच रसुवा-केरुङ, तातोपानी-खासा, कोराला तथा अन्य सम्भाव्य क्षेत्रबाट अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन निर्माण गर्ने विषयमा प्रारम्भिक छलफल भए पनि ती आयोजना निर्माणका लागि थप कार्य हुन नसेकेका मन्त्रालयका प्रवक्ता घिमिरेको भनाइ छ।

चीनको सिगात्सेदेखि केरुङ नाकासम्मको ४ सय किलोमिटर प्रसारणलाइन चीन सरकार र गल्छीदेखि केरुङसम्मको ८२ किलोमिटर प्रसारणलाइन नेपाल सरकार आफैले बनाउने यसअघि नै सहमति भइसकेको छ। तर, ऊर्जा मन्त्रालयले करिब ८० किलोमिटर लामो उक्त अन्तर्देशीय प्रसारणलाइन निर्माणका लागि आवश्यकपर्ने १० अर्ब रुपियाँ बराबरको लगानी र प्राविधिक सहयोगका लागि चीनसँग आग्रह गरेको छ। चीनले आफ्नो भू-भागभित्रपर्ने प्रसारणलाइन निर्माणका लागि अध्ययन कार्य सम्पन्न गरिसकेको छ। चीनले तिब्बतको चाउदेखि जिरोङसम्मको ३ सय ३३ किलोमिटर र जिरोङबाट नेपालको सीमानासम्म ८९ किलोमिटर डीसी लाइन निर्माण गर्ने गरी अध्ययन गरेको हो।

नेपालतर्फ पनि आयोजनाको प्राविधिक रूपमा उल्लेख्य कार्यप्रगति देखिएको छ। आयोजना निर्माणको मोडालिटीलाई अन्तिम रूप दिन नेपाल विद्युत प्राधिकरण सभ्यर टोलीले अध्ययन सम्पन्न गरिसकेको छ। प्राधिकरणले यसअघि नै उक्त प्रसारणलाइनको पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन गरिसकेको छ। सम्भाव्यता अध्ययनअनुसार विभिन्न ३ वटा भौगोलिक क्षेत्रबाट प्रसारणलाइन निर्माण गर्न सकिने देखिएको छ।

श्रोत: कारोबार, २०७५/०९/२९

काठमाडौं, २० वैशाख (कास): हिमालयन जेनेरल इन्स्योरेन्सले स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल र मासको सह-आयोजनामा हिमालयन जनरल इन्स्योरेन्स समिट अन हाइड्रोपावर-२०१८ आयोजना गरेको छ। कार्यक्रममा निजी ऊर्जा प्रवर्धकहरूको सहभागिता थियो। इस्पानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईले जलविद्युत् आयोजना जोखिमपूर्ण रहेको र अब राष्ट्र विकासको मेरुदण्डको रूपमा रहेको जलविद्युत् आयोजनाको जोखिम न्यूनीकरणका लागि विमा अति आवश्यक रहेको औंल्याए। साथै हिमालयन जेनेरल

इन्स्योरेन्सका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील बज्राचार्यले यो गोष्ठीमा ऊर्जा प्रवर्धकका लागि अति आवश्यक विमाका पक्षहरू समेटी प्रवर्धकहरूलाई एक परिपक्व विमा पोलिसी खरिद गर्न देवा पुन्याउने प्रकाश पारे।

गोष्ठीमा नेपाली प्रवर्धकका तर्फबाट इस्पानका कार्यकारी सदस्य आशिष गर्गले जलविद्युत् आयोजनाहरूलाई लक्षित गरी प्रयोगमा रहेको विमा लेखको विस्तृत कार्यपत्र प्रस्तुति गरेका थिए भने मासका तर्फबाट स्कट पिचीले अन्तर्राष्ट्रिय विमा बजारको बारेमा प्रकाश पारेका थिए।

श्रोत: बिकास निउज, २०७५/०९/२९

‘जलविद्युत आयोजनाको जोखिम न्यूनीकरणका लागि बीमा आवश्यक’

इप्पानका अध्यक्ष शैलेन्द्र गुरागाईंले जलविद्युत आयोजना जोखिमपूर्ण रहेको र अब राष्ट्र विकासको मेरुदण्डको रूपमा रहेको जलविद्युत आयोजनाको जोखिम न्यूनीकरणका लागि बीमा अति आवश्यक रहेको बताएका छन् । हिमालयन जेनेरल इन्स्युरेन्स कम्पनीद्वारा आयोजित ‘हिमालयन जेनेरल इन्स्युरेन्स समिट अन हाईड्रोपावर २०१८’ कार्यक्रममा गुरागाईंले सो कुरा बताएका हुन् ।

कार्यक्रममा अध्यक्ष गुरागाईंले जलविद्युत आयोजना जोखिमपूर्ण रहेको बताएका छन् । यस इन्स्युरेन्सले स्वतन्त्र उर्जा उत्पादकहरूको संस्था, नेपाल र मार्सको सहआयोजनामा उक्त समीट सम्पन्न गरेको हो ।

साथै, इन्स्युरेन्सका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुशील बज्राचार्यले उर्जा प्रवर्धकका लागि अति आवश्यक बीमाका पक्षहरू समेटि प्रवर्धकहरूलाई एक परिपक्व बीमा पोलिसी खरीद गर्न टेवा पुर्‍याउने बताएका छन् ।

कार्यक्रममा मार्सका तर्पmबाट स्कट पिचीले अन्तराष्ट्रिय बीमा बजारको बारेमा जानकारी गराएका छन् ।